

Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника

Факультет психології

Кафедра філософії, соціології та релігієзнавства

БАКАЛАВРСЬКА РОБОТА

ОР «Бакалавр»

на тему «Міфологія країн Східної Азії»

Виконала: студентка IV курсу,

групи ФЛ-41

спеціальності 033 «Філософія»

Гнатів Х.І.

Керівник: Даниляк Р.П.

Рецензент: Гайналь Т.О.

Івано-Франківськ – 2025 р.

ЗМІСТ

Вступ.....	3
РОЗДІЛ I. ЗАГАЛЬНІ РИСИ МІФОЛОГІЇ СХІДНИХ КРАЇН АЗІЇ.....	6
1.1. Поняття міфу та його роль у культурах країн східної Азії.....	6
1.2. Вплив міфології на мистецтво, літературу та релігію країн східної Азії.....	8
1.3. Спільні риси міфів східних країн Азії.....	17
РОЗДІЛ II. МІФОЛОГІЯ КИТАЮ.....	21
2.1. Космогонія та пантеон богів Китаю.....	21
2.2. Героїчні міфи та епос.....	25
2.3. Роль міфів у китайській філософії та релігії.....	29
РОЗДІЛ III. МІФОЛОГІЯ ЯПОНІЇ.....	39
3.1. Космогонічні міфи та міфи про створення Японії.....	39
3.2. Синтоїзм та його божества (Камі).....	42
3.3. Японські міфи про йокай.....	45
РОЗДІЛ IV. МІФОЛОГІЯ КОРЕЇ.....	56
4.1. Міфи про походження корейської нації.....	56
4.2. Пантеон корейських богів та духів.....	61
4.3. Корейські міфи та легенди про героїв.....	67
ВИСНОВКИ.....	75
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	77

ВСТУП.

Актуальність.

Міфологія є невід’ємною складовою духовної культури будь-якого народу, адже вона втілює колективне уявлення про світ, місце людини в ньому, моральні норми, релігійні вірування та соціальні цінності. Вивчення міфології дозволяє заглибитися у ментальність нації, зрозуміти джерела філософських, релігійних та культурних традицій, а також простежити еволюцію світоглядних уявлень. Особливої уваги заслуговує міфологія країн Східної Азії — Китаю, Японії та Кореї, оскільки вона не лише сформувала основи місцевих релігійних систем, а й надалі залишається чинником ідентичності у сучасному суспільстві.

У контексті глобалізаційних процесів та посилення культурних обмінів вивчення східно азійських міфів є надзвичайно важливим для міжкультурної комунікації, збереження самобутності народів і формування загального уявлення про спільні джерела духовного досвіду людства. Незважаючи на наявність окремих ґрунтовних праць, питання компаративного аналізу китайської, японської та корейської міфології потребує подальшого опрацювання.

Автором цієї роботи самостійно зібрано, проаналізовано та систематизовано джерельну базу, критично переосмислено напрацювання науковців і зроблено спробу цілісного дослідження міфологічних уявлень Східної Азії.

Об’єкт дослідження — міфологія країн Східної Азії.

Предмет дослідження — космогонічні, героїчні та релігійно-філософські мотиви у міфології Китаю, Японії та Кореї, їхній вплив на формування соціальних, культурних і релігійних структур у відповідних суспільствах.

Мета дослідження — встановити загальні та специфічні риси східно азійських міфологій, а також виявити їхній вплив на формування культурних і духовних основ Китаю, Японії та Кореї.

Завдання дослідження:

- охарактеризувати основні функції міфів у культурах Східної Азії;
- проаналізувати космогонічні міфи та пантеони богів Китаю, Японії та Кореї;
- дослідити героїчні міфи та їх роль у формуванні політичної і соціальної моделі суспільства;
- виявити вплив міфологічних систем на розвиток філософії та релігії в кожній із країн;
- здійснити порівняльний аналіз міфологічних традицій трьох культур, визначивши спільні та унікальні риси.

Хронологічні та територіальні межі дослідження охоплюють давні історичні періоди (від найдавніших міфологічних уявлень до формування національних релігій) на територіях сучасного Китаю, Японії та Кореї.

Стан наукової розробки.

Міфологія Східної Азії є предметом дослідження як західних, так і східних учених. Теоретичну базу аналізу становлять праці Дж. Кемпбелла .К. Леві-Стросса , Н. Фрая , а також А. Білецького , що узагальнює міфи Далекого Сходу.

У сфері китайської міфології важливими є як класичні джерела *Шицзін* , так і сучасні інтерпретації (D. Huang , Wong Nava). Японська міфологія представлена у *Кодзікі* та *Ніхон Сьокі* , а також у дослідженнях J. Kitagawa , S. Ono , M. Foster і N. Reider .

Корейська міфологія розглядається у працях J. Grayson , Y. Kim , G. Y. Choi і вітчизняних дослідників, зокрема О. Гапоненка та в матеріалах .

Попри широку джерельну базу, недостатньо розробленими залишаються міжкультурні зв'язки та трансформації міфологічних мотивів у східно азійському контексті, що й визначає актуальність теми.

Методи дослідження.

Під час виконання роботи було використано порівняльно-історичний, структурно-семіотичний, культурологічний, герменевтичний та аналіз текстових джерел. Комплексне поєднання цих методів дозволило здійснити глибокий і системний аналіз міфологічних уявлень, виділити їхню внутрішню логіку, символіку та культурну функціональність.

Практичне значення одержаних результатів.

Матеріали дослідження можуть бути використані в навчальному процесі в курсах культурології, історії релігії, міфології, сходознавства. Узагальнені висновки можуть стати підґрунтям для подальших міждисциплінарних досліджень у сфері філософії, фольклористики та порівняльного релігієзнавства.

Структура роботи.

Бакалаврська робота складається зі вступу, чотирьох розділів, висновків, списку використаних джерел (кількість — 34).

РОЗДІЛ I. ЗАГАЛЬНІ РИСИ МІФОЛОГІЇ СХІДНИХ КРАЇН АЗІЇ.

1.1. Поняття міфу та його роль у культурах країн Східної Азії

Міф є однією з найдавніших форм світогляду, що передає уявлення про створення світу, походження богів, природу людини та її місце у всесвіті. У різних культурах міфи слугували основою релігії, соціальної структури, мистецтва і літератури. Особливе місце міфологія займає в культурах країн Східної Азії, таких як Китай, Японія та Корея, де вона стала невід'ємною частиною національної самосвідомості й історичної пам'яті.

Міф – це традиційна розповідь про богів, героїв, космогонічні події, яка пояснює сутність світу, природних явищ і людських відносин. На відміну від казки чи легенди, міф сприймався як сакральна істина і мав велике значення у формуванні релігійних та моральних засад суспільства.

Міфи виконували декілька функцій:

Пояснювальна – розкривали причини природних і соціальних явищ.

Світоглядна – визначали місце людини у всесвіті.

Морально-етична – встановлювали норми поведінки.

Історична – слугували способом збереження культурної спадщини.

Легітимаційна – пояснювали божественне походження влади.

У країнах Східної Азії міфи відігравали ключову роль у формуванні філософії, релігійних вірувань, політичних інститутів та культурного життя.

У китайській традиції міфи є тісно пов'язаними з релігією та філософією. Наприклад, уявлення про походження світу відображені в легенді про Паньгу – першу істоту, яка створила Всесвіт. Після його смерті з його тіла сформувалися різні частини природи: очі стали сонцем і місяцем, дихання – вітром, кров – річками, а кістки – горами.

Важливу роль у китайській міфології відіграють легенди про богів і безсмертних мудреців, що заклали основи даосизму. Боги, такі як Нефритовий імператор, та духи природи відігравали значну роль у народних віруваннях і обрядах. Вони не лише символізували космічний порядок, але й сприяли легітимації імператорської влади, адже китайський правитель вважався "сином Неба".

У Японії міфи лежать в основі синтоїзму – традиційної релігії країни. Найдавніші японські письмові пам'ятки – "Кодзікі" і "Ніхонгі" – містять описи створення світу та пантеону богів-Камі. Згідно з японськими міфами, богиня сонця Аматерасу є прамати імператорського роду, що виправдовувало божественне походження влади.

Синтоїстські вірування також включають культ духів природи – камі, які мешкають у річках, горах, деревах та інших природних об'єктах. Це пояснює глибоку повагу японців до природи та їхню традицію гармонійного співіснування з нею.

Корейські міфи мають глибокі зв'язки із шаманістичними віруваннями. Один із найважливіших міфів – легенда про Тангуна, першого правителя Кореї, який народився від союзу небесного божества Хваніна та ведмедиці, яка перетворилася на жінку. Ця історія не лише пояснює божественне походження корейського народу, але й підкреслює важливість гармонії між небом, землею та людьми.

Корейська міфологія також містить численні історії про духів – доккэбі (доброчливих або шкідливих демонів), духів гір і річок, що охороняють природу та наділяють людей магичними силами.

Міфологія стала основою для багатьох форм мистецтва в Китаї, Японії та Кореї. У живописі, скульптурі та храмовій архітектурі зустрічаються образи богів, драконів, духів і легендарних героїв. Наприклад, китайський живопис часто зображує сцени з "Шань хай цзин" ("Книга гір і морів"), а японські храми присвячені шануванню камі, які описані у стародавніх міфах.

Міфи слугували основою для розвитку літератури та театру. В Японії театри Но та Кабукі часто використовують сюжети з міфологічних історій. У Китаї легенди про богів і духів знаходять відображення в класичних романах, таких як "Подорож на Захід", де головний герой – король мавп Сунь Укун – є міфологічною постаттю.

Міфологія мала важливе значення для утвердження влади правителів у Китаї та Японії. Концепція "мандату Неба" виправдовувала легітимність імператорів, а їхні династії оголошували себе нащадками богів. В Японії міфи слугували основою ідеології, що підкреслювала божественне походження імператора.

Міфологія продовжує жити в сучасній культурі Східної Азії. Вона є важливою частиною популярної культури, аніме, манги, кіно та літератури. Багато сучасних японських аніме та фільмів використовують традиційні міфологічні образи, наприклад, драконів, демонів йокай та богів-камі. Китайські фільми часто зображують легендарних героїв, таких як імператор Хуан-ді або духи природи.

1.2. Вплив міфології на мистецтво, літературу та релігію країн Східної Азії

Міфологія Східної Азії є важливим аспектом культури, яка справляла значний вплив на мистецтво регіону. Китай, Японія та Корея мають багаті міфологічні традиції, що стали основою для розвитку унікальних художніх форм, стильових особливостей і релігійних уявлень. Міфологія не тільки впливала на образи в мистецтві, але й формувала цілі напрямки, що поєднували релігійні вірування, символізм і культурні норми. У цьому контексті мистецтво стало потужним інструментом передачі духовних ідеалів і культурних наративів.

Китайська міфологія є однією з найдавніших у світі, і її вплив на мистецтво можна простежити в численних живописах, скульптурах, архітектурних спорудах та інших видах художньої діяльності. Найбільш значущими міфологічними образами, що стали основою художніх творів, є дракон, фенікс, різноманітні боги та герої, а також культ предків.

Дракон є символом імператорської влади, могутності та удачі. Його зображення в китайському мистецтві зустрічаються практично у всіх формах художнього вираження: від кераміки й живопису до архітектури. Дракон був важливою фігурою в китайському релігійному світогляді, де він символізував поєднання земного і небесного, а також здатність людини до духовного розвитку.

Фенікс, ще один важливий міфологічний символ, часто зображувався в китайському мистецтві як уособлення гармонії, відродження і вічного циклу життя. Цей образ має особливе значення для жінок, оскільки він також пов'язаний з благородством і жіночою силою.

У китайському живопису також часто можна зустріти сцени з участю різних божеств. Одним з найбільш значущих є бог Шенлун, який охороняє здоров'я і благополуччя. Його зображення в мистецтві служили оберегом для домівок і храмів, а також виконували функцію захисту від злих сил.

Архітектура храмів і палаців Китаю також пронизана міфологічними образами. Численні китайські храми та імператорські палаци часто включали фрески, скульптури та інші декоративні елементи, що відображали божества і символічні сцени з китайської міфології.

Японія також має багатий міфологічний спадок, який з часом став основою для розвитку художніх стилів і традицій. Японська міфологія складається з численних богів (камі), героїв, духів і демонів, і всі ці персонажі знайшли своє відображення в японському мистецтві. Одним з найбільш відомих аспектів є культура, пов'язана з релігійними уявленнями синтоїзму, а також вплив буддизму, який проник в Японію через Китай.

Серед найважливіших міфологічних фігур у японському мистецтві — це богиня сонця Аматерасу, яка є однією з головних богів синтоїзму. Вона асоціюється з джерелом життя і світла. Її образ можна знайти в живопису, кераміці і навіть в сценах театру кабукі, що зображують міфологічні сюжети.

Японські релігійні храми, такі як знаменитий храм Ісе, присвячений Аматерасу, є важливим прикладом того, як міфологічні уявлення втілюються в архітектурі. Храмова архітектура часто містить символічні елементи, які зображують божества і природні явища, що підкреслюють зв'язок між світом людей і богами.

Японські митці також створювали численні твори на основі міфів, що стосуються духів (йокай), таких як кітсуне (лисиця) і танукі, які мали здатність змінювати свою форму та влаштовувати хитрощі. Ці персонажі часто зображувались у гравюрах та ілюстраціях, а також стали основою для традиційних японських казок та оповідань.

Корейська міфологія, хоча й менше відома за китайську чи японську, має свої унікальні риси та символи, які знайшли своє місце в мистецтві. Одним з найважливіших міфологічних елементів є символіка дракона, яка в Кореї часто асоціюється не лише з імператорською владою, але і з божественними силами, що охороняють країну.

Особливе значення в корейській міфології має образ "Чо-джі" бога небес, який згідно з легендою створив світ. Образи Чо-джі зустрічаються в корейських храмах і малюнках, де він часто зображується як великий могутнє божество, що керує природними силами. Крім того, в корейському мистецтві часто зображують духів і героїв, що виконують роль захисників або наставників.

Корейський живопис і кераміка, як і китайська, часто відображали міфологічні сюжети. Наприклад, характерним для корейського мистецтва є зображення драконів на різних предметах побуту, що символізують гармонію і процвітання. Дракони забажались не лише на палацах і храмах, а й на предметах, таких як ваза або посуд, на яких вони мали магичний і захисний характер.

З розвитком сучасного мистецтва, міфологія Східної Азії все ще продовжує впливати на творчість художників. Вона перетворюється в нові форми вираження, поєднуючи традиційні мотиви з сучасними художніми техніками. Японські худож-

ники, наприклад, часто використовують міфологічні символи у своїх роботах, створюючи гібридні образи, що поєднують сучасні й традиційні елементи.

У Китаї, хоча і відбувається швидка урбанізація та зростання сучасного мистецтва, міфологічні теми все ще присутні в роботах художників, які прагнуть зберегти традицію та поєднати її з інноваціями

Міфологія країн Східної Азії має глибокий вплив на їхнє мистецтво. Від давніх часів до сучасності міфологічні образи та символи використовуються в різних формах художнього вираження, від живопису до архітектури й скульптури. Вони не лише відображають духовні уявлення народів Східної Азії, але й допомагають зберігати культурну спадщину, передаючи важливі наративи наступним поколінням.

Міфологія є одним із найважливіших джерел для літературних традицій країн Східної Азії, таких як Китай, Японія та Корея. Літератури цих країн на довгі століття формувалися під впливом місцевих міфологічних уявлень, які не тільки забезпечували культурну основу для художнього письма, але й стали важливим елементом для розвитку жанрів, стилів і літературних прийомів. Від перших письмових пам'яток до сучасних творів, міфологічні мотиви й персонажі залишаються важливим складником літератури Східної Азії, що свідчить про їхню глибоку інтеграцію у культурну тканину кожної з цих країн.

Китайська література має багатовікову історію, яка бере свій початок ще в часи династії Шан .Відтоді китайські міфи й легенди стали основою для літературних форм, таких як епічна поезія, релігійні трактати, філософські твори та художня проза. Міфологічні образи та персонажі відображають не лише духовні уявлення, але й соціальні та політичні аспекти, що визначали життя китайців протягом століть.

Одним із найважливіших джерел китайської міфології є класичний твір "Шицзін" або "Книга пісень" . Це збірка народних пісень, в яких можна знайти численні зга-

дки про богів, духів та міфологічних героїв, а також образи природних явищ, які набули символічного значення.

Особливо відомий вплив міфології на класичний китайський епос, зокрема на такі твори, як "Подорож на Захід" і "Троє царств". "Подорож на Захід" (16 ст.) є одним із найбільш знаменитих китайських літературних творів, в якому описується подорож монаха Сюаньцзана до Індії для здобуття священних текстів буддизму. В цьому творі головний персонаж, свиня, мав магичні здібності, а всі супутники мали якості, притаманні міфологічним героям: боги, демони, духи та інші надприродні істоти. Міфологічні елементи в "Подорожі на Захід" відображають китайські уявлення про боротьбу добра і зла, духовне просвітлення і втручання надприродних сил у людські справи.

Також в епосі "Троє царств" (14 ст.), що є важливою частиною китайської літературної спадщини, описуються героїчні битви між різними царствами, а також надприродні здібності, якими володіли персонажі. Важливим аспектом цього твору є його зв'язок з китайськими міфами про божественних героїв та їхнє втручання в справи людей.

Міфологічні образи й уявлення також присутні в китайських народних казках, таких як "Легенда про білу змію", що зображає боротьбу між людьми та духами природи. Ці міфологічні теми стали частиною культурної традиції й послужили основою для розвитку численних літературних жанрів.

Японська література, зокрема класичні твори, глибоко вкорінена в міфологічні уявлення про богів, духів і героїв. Японська міфологія тісно пов'язана з синтоїзмом і буддизмом, а тому численні літературні твори зображають боротьбу між божественними та злими силами, втручання богів у повсякденне життя людей і важливість духовного очищення.

Одним із найбільш відомих творів японської літератури, який використовує міфологічні мотиви, є "Кодзікі" ("Запис стародавніх подій") та "Ніхон Сьокі" ("Хроніки Японії"). Ці твори є першими записами японської міфології й складають основу

японської релігії та культури. "Кодзікі" містить міф про створення Японії богинею Аматерасу і її братами. Вона є однією з найбільших фігур синтоїзму і представляє велику роль в японській літературі.

Відомими літературними творами, де міфологічні елементи присутні в повсякденному житті, є такі твори, як "Гендзі моногатарі" (11 ст.), автором якого є принцеса Мурасаки. У цьому творі, що вважається першим романом у світі, згадуються різні боги і духи, які допомагають або шкодять героям. Літературні образи тут часто поєднують традиційні міфологічні уявлення з реальним життям.

Ще один важливий аспект японської літератури, який відображає міфологічні уявлення, — це популярні японські казки, або "конгоку". Вони часто містять теми про йокай (надприродні істоти) і духів природи, а також моральний урок про боротьбу між добром і злом. У цих казках фігури міфологічних істот символізують не лише конкретні природні явища, але й глибинні людські емоції та переживання.

Корея, як і Китай і Японія, має багатий міфологічний спадок, що впливає на її літературні традиції. Міфологічні теми в корейській літературі також пов'язані з природними силами, духовними уявленнями про божеств та героїв, а також з концепцією благополуччя та добробуту в суспільстві.

Основним джерелом корейської міфології є стародавні легенди, що розповідають про божественне походження корейського народу. Наприклад, однією з найвідоміших є міф про бога Тангуна, який, за легендою, заснував перше корейське королівство. Цей міф описується у "Самгук юса" — важливій історичній та літературній праці, що містить численні міфологічні та легендарні елементи. Тангуна можна вважати одним із головних міфологічних персонажів, який відображає зв'язок корейців з божественними силами та природними елементами.

Міфологічні уявлення також присутні в корейських народних казках, які часто мають моральний підтекст і описують битву між добром і злом, втручання божеств і героїв у життя простих людей. Важливим аспектом є також традиційні

драми, де міфологічні персонажі часто з'являються, щоб вирішити проблеми чи дати настанови головним героям.

Сучасні письменники країн Східної Азії все ще використовують міфологічні мотиви у своїй творчості, адаптуючи їх до нових реалій і проблем. Міфологія, однак, не завжди зберігає свої первісні форми, а часто перетворюється в метафори та символи, що відображають сучасні соціальні і культурні проблеми. Наприклад, у творах сучасних китайських і японських авторів можна побачити використання міфологічних образів для осмислення складних питань, таких як ідентичність, національна спадщина та конфлікти між традицією і сучасністю.

Міфологія Східної Азії є важливою складовою частиною літератури регіону, яка впливає на творчість письменників, формуючи теми, персонажів і наративні структури. Від давніх часів до сучасності міфологія Східної Азії залишається невід'ємною частиною літературних традицій, що продовжують розвиватися і надихати нові покоління авторів.

Міфологія та релігія є нерозривно пов'язаними елементами культури країн Східної Азії. Вони не тільки відображають основні уявлення про світ, але й становлять основу для розвитку релігійних традицій, які мали глибокий вплив на духовне життя населення цих країн. У Східній Азії міфологічні системи сформували основи релігійних вірувань, де боги, духи, демони та герої стали частиною космології, етики та соціальних структур. Зокрема, у таких країнах як Китай, Японія та Корея міфологія мала значний вплив на релігійні уявлення та практики, що визначали духовні шляхи народів Східної Азії упродовж тисячоліть.

Китай має одну з найбільш древніх та багатих міфологічних традицій у світі, і ця міфологія має глибокий вплив на китайську релігію. Зокрема, традиції, пов'язані з даосизмом, буддизмом та конфуціанством, активно взаємодіють з міфологічними уявленнями.

Даосизм, одна з основних релігій Китаю, є сильно пов'язаним з китайською міфологією. В основі даосизму лежать уявлення про природу, її сили та божественні

сутності, що здатні керувати всім живим. Даоси вірять у цю енергію, яка пронизує весь всесвіт. Багато з цих уявлень відображаються в китайських міфах, де боги, духи природи і різноманітні надприродні сили взаємодіють з людьми.

У даосизмі є численні божества та духи, які є відображенням китайської міфології. Одним з таких важливих образів є божественний імператор Юй, який у міфах виступає як герой, що приборкав повені й встановив порядок на Землі. Його міфологічне значення відображає даосистське розуміння гармонії між людьми та природою, і вплив цього міфу відчувається в релігійних ритуалах та практиках.

Крім того, даосизм має складну систему культу предків, де міфологічні образи предків і духів божеств є важливими для забезпечення благополуччя та здоров'я родини. Важливими для даосизму є практики безсмертя, магічні обряди та алхімія, що мають свої корені в китайських міфах про безсмертних мудреців і героїв.

Буддизм в Китаї також проникає через міфологічні уявлення, хоча він і має інші джерела походження. Будда, як центральна фігура буддизму, часто асоціюється з деякими місцевими божествами китайської міфології. Наприклад, у китайському буддизмі розвинулася концепція "тринадцяти богів" або "буддів", які, як і боги в китайських міфах, володіють величезною силою і впливають на духовний розвиток людини.

Конфуціанство, хоча й не є релігією в традиційному розумінні, але має глибоке міфологічне підґрунтя у своїх навчаннях. Ідеї про моральний порядок, божественний порядок і обов'язок перед родиною та суспільством знайшли своє відображення в міфах про великих вчителів і правителів, які були втіленням ідеалів чесноти та моральності.

В цілому, китайська міфологія сприяла формуванню уявлень про зв'язок людей з природними силами, духами, божествами, що визначало релігійні вірування і практики китайців упродовж століть. Міфологія забезпечила глибокий культурний контекст для розвитку релігійних систем, таких як даосизм, буддизм і конфуці-

анство, надаючи їм символічну основу для відображення світу, в якому людина взаємодіє з божественними та надприродними силами.

Японія, як і Китай, має глибоку міфологічну традицію, яка безпосередньо пов'язана з релігійними уявленнями, особливо в рамках синтоїзму. Синтоїзм, що є основною релігією Японії, сприймає божества (камі) як основну силу, що формує природу і людські стосунки. Міфологія синтоїзму надає образи богів і духів, які присутні в природних явищах, таких як сонце, вітер, море, гори, а також в різних етапах життя людини.

У центрі японської міфології стоїть божественна родина, до якої належать Аматерасу богиня сонця, а також її брат Сусаноо бог штормів і війни, та Цукуйомі — бог місяця. Міф про Аматерасу, яка заховала себе в печері і тим самим заблокувала світло сонця, має великий вплив на релігійні уявлення японців. Згідно з міфом, богиня повертається до світу лише після того, як інші боги використовують різноманітні стратегії для її заохочення. Цей міф відображає важливість світанку, сонця і життя на землі.

Міфологічний образ Аматерасу та її братів і сестер став основою синтоїстських храмів, культів і релігійних свят. Вона є символом світла, родючості, тепла і гармонії, що має глибокий зв'язок з природним циклом Японії. Міфологія, таким чином, визначала уявлення про божественну природу світу і релігійні практики, які часто зосереджуються на поклонінні духам і природним явищам.

Буддизм, який прийшов в Японію з Китаю через Корею в VI столітті, теж мав важливий вплив на японську релігію. У буддизмі часто перетинаються міфологічні елементи синтоїзму, зокрема боги і духи природи можуть бути частиною буддистської космології, що відображає синкретизм між синтоїзмом і буддизмом. Важливими міфологічними персонажами стають Бодхісатви і Будди, а також численні духи і йокай (злі духи), що вносять в буддизм нові міфологічні образи.

Корейська релігія також багато в чому пов'язана з міфологічними уявленнями, і основною релігійною традицією є шаманізм, що має тісний зв'язок з корейською

міфологією. У корейських міфах широко представлені боги, духи природи, а також уявлення про всесвіт і життя після смерті. Міфологія визначає основи релігійних практик, пов'язаних з поклонінням духам і божествам.

Один з основних міфів, який має значення для корейської релігії, — це легенда про Тангуна, засновника першого корейського царства. Згідно з цією легендою, Тангуна народився від божественної пари — небесного бога і медведиці, що робить його божественною фігурою. Міф про Тангуна в корейській міфології став основою для релігійних ідеалів, які закріплюють віру в божественне походження корейського народу.

Таким чином, міфологія має безпосередній вплив на релігійні уявлення корейців, визначаючи їхнє ставлення до природи, духів, предків і богів. Корейський шаманізм відображає ідеї про взаємодію людини з духами природи, і цей міфологічний контекст є основою для багатьох релігійних практик, зокрема обрядів очищення та магічних ритуалів.

Міфологія і релігія країн Східної Азії мають глибокий взаємозв'язок, і релігійні системи в цих країнах значною мірою базуються на міфах і легендах, які визначають

1.3. Спільні риси міфів східних країн Азії.

Міфології країн Східної Азії Китаю, Японії, Кореї та інших є важливою складовою частиною культурних традицій, що сформувалися протягом тисячоліть. Незважаючи на відмінності у релігійних уявленнях і філософських системах, міфи в цих країнах часто мають спільні риси. Ці спільні елементи відображають універсальні людські переживання, такі як пошук ідентичності, взаємодія з природою, питання життя і смерті, а також боротьба між добром і злом. Міфи цих культур мають багато спільних мотивів, образів і тем, що вказують на глибокі історичні, культурні та соціальні зв'язки між ними.

Усі міфології Східної Азії мають риси спільного походження, що відображаються в їхніх космогонічних міфах — міфах про створення світу та його структуру. Кожна з цих культур має уявлення про божественний початок світу, про створення людини та природних елементів.

Китай: В китайській міфології космогонічні міфи часто описують процес творення світу з хаосу. Одним з основних міфів є історія про Паньку, першого бога, який народився з яйця, що виникло з первісного хаосу. Паньку поділив світ на небеса і землю, створивши таким чином космос. Після його смерті його тіло стало основою світу: його тіло землею, кров річками, волосся деревами, а частини тіла різними природними явищами. Цей міф відображає глибоке поважання китайців до природи та ідею про єдність всіх елементів світу.

Японія: В японській міфології однією з основних космогонічних історій є міф про створення Японії богами Ідзанагі та Ідзанамі. Згідно з міфом, вони створюють землю за допомогою магічного списа, і відбувається це на острові Оногоро. Вони потім народжують божества, серед яких є Аматерасу, богиня сонця, яка вважається праматір'ю японського імператорського роду. Цей міф відображає ідею, що Японія має божественне походження, а також важливість божеств, які втілюють природні сили.

Корея: У корейській міфології космогонічний міф про створення світу також присутній через легенду про Тангуна — легендарного засновника корейського народу. Згідно з міфом, Тангуна народився від божественного батька і медведиці, і це символізує зв'язок людей з божественними силами природи. Він заснував корейське королівство, яке стало основою корейської національної ідентичності.

Усі ці міфи мають спільну рису: вони зображують створення світу через божественні сили, що взаємодіють із природою. Це підтверджує важливість уявлень про природу та її сили у міфах Східної Азії.

Міфи Східної Азії часто наповнені богами, духами та іншими надприродними істотами, які володіють величезною силою і впливають на людське життя. У бага-

тьох міфах зображуються взаємини між богами та людьми, а також роль духів у повсякденному житті.

Китай: У китайській міфології є численні боги, духи та божеств, що відповідають за різні аспекти життя. Однією з найвідоміших міфологічних фігур є Нюйва — богиня, яка створила перших людей з глини і зцілила небеса після катастрофи. Крім того, в китайській міфології є численні духи природи, такі як духи води, вітру, землі і т. д. Їхні дії часто відображають баланс і гармонію, які є важливими для китайської культури.

Японія: Японські міфи також багаті на надприродних істот. Однією з центральних постатей є Аматерасу, богиня сонця, яка має величезне значення у японському релігійному житті. Крім того, японська міфологія містить численні духи природи (камі), які можуть бути як добрими, так і злими. Серед злих духів є йокай — надприродні істоти, що можуть шкодити людям. Водночас, японці вірять у могутність духів предків, які охороняють родини і забезпечують їм удачу.

Корея: У корейській міфології боги також займають центральне місце. Вони часто є фігурами, які забезпечують процвітання країни та родини. Однією з таких фігур є богиня Чхомна, яка вважається охоронницею родинного вогнища. Також важливими є духи, що взаємодіють з людьми на щоденному рівні, такі як духи предків та духи природи.

Спільною рисою цих міфологій є те, що боги і духи мають величезну роль у повсякденному житті людей, а взаємодія з ними допомагає забезпечити гармонію, процвітання та захист від зла.

Міфи Східної Азії часто відображають тісний зв'язок між людьми та природними силами, що є важливою частиною культури цих країн. Природа у міфах постає як живий організм, з яким людина має жити в гармонії, а не боротися з нею.

Китай: У китайській міфології природа часто втілює силу і могутність, з якими люди повинні бути в гармонії. Це можна побачити у міфах про створення світу, де природні елементи, такі як земля, вода, повітря, вогонь, є частинами божественно-

го порядку. Взаємодія з природою в китайських міфах часто відображає ідею рівноваги та гармонії, де збереження природи є невід'ємною частиною життя людини.

Японія: В японській міфології природні явища часто вважаються проявами божественних сил. Японці поклоняються духам природи, вірячи, що камі (боги) перебувають у всіх елементах природи: у дереві, воді. Міфи часто зображують природу як святу, і людина повинна взаємодіяти з нею з повагою. Це виявляється в численних ритуалах і святкуваннях, пов'язаних із природними циклами.

Корея: У корейських міфах природа часто асоціюється з божественними і духовними силами. Міфи підкреслюють важливість збереження природних ресурсів і гармонії з навколишнім світом. Людина у цих міфах повинна жити відповідно до законів природи, і порушення цих законів може призвести до катастроф.

Міфи Східної Азії часто містять теми боротьби між добром і злом, що відображає соціальні, моральні та релігійні уявлення цих культур.

Китай: У китайській міфології боротьба між добром і злом втілюється у образах божеств і демонів. Наприклад, у міфі про боротьбу Нюйва з катастрофічною повинню, де добрі сили перемагають стихійне лихо, і земля відновлюється. Це відображає ідею про те, що гармонія і баланс в світі можуть бути відновлені через боротьбу з негативними силами.

Японія: Японська міфологія також містить багато історій про боротьбу між добром і злом. Відомими є міфи про боротьбу богів із демонами та іншими злими духами. Наприклад, боротьба Аматерасу з духом темряви, що спричиняє відсутність світла на землі, є уособленням боротьби світла і темряви.

Корея: У корейських міфах боротьба між добром і злом також має важливе значення. Боги та духи, що є частинами міфології, часто вступають у боротьбу з демонами й злими духами, які намагаються порушити мир і порядок у світі.

Міфи Східної Азії мають багато спільних рис, які свідчать про культурну та релігійну взаємодію між різними народами цього регіону. Загальні космогонічні теми, обожнення природи, важливість божеств і духів, а також боротьба між добром і злом є спільними елементами міфологій цих країн. Ці міфи відображають основні риси світогляду народів Східної Азії, які шанують гармонію, природу, а також розуміють важливість морального порядку та боротьби з негативними силами.

РОЗДІЛ II. МІФОЛОГІЯ КИТАЮ.

2.1. Космогонія та пантеон богів Китаю.

Китайська міфологія є невід’ємною складовою традиційної культури Китаю, що глибоко вплинула на філософські, релігійні та політичні уявлення цього народу. Міфи стародавнього Китаю не лише пояснювали походження світу, явищ природи та людини, але й закладали засади моральних норм, суспільного порядку та сакрального буття. Космогонічні міфи та пантеон богів репрезентують уявлення китайців про будову світу, роль божественних сил і місце людини у всесвіті. Унікальність китайської космогонії полягає у її символізмі, зв’язку з природними циклами та філософськими концепціями, як-от інь та ян, У-сін (п’ять елементів) тощо. У цьому дослідженні розглянуто основні космогонічні уявлення Китаю, міфи про створення світу і людства, а також структуру та особливості пантеону божеств.

Китайська космогонія формувалась протягом тисячоліть, увібравши елементи анімістичних, шаманських і філософських систем. Відповіді на питання про походження світу відображають глибоку залежність від природних спостережень і ритмів космосу.

Однією з найвідоміших космогонічних легенд є міф про Паньгу. Згідно з ним, спочатку існувала лише безмежна порожнеча — Хуньдун або первісний хаос. У цьому хаосі виник «яйцеподібний» космос, де спали змішані сили інь та ян. Через

18 тисяч років у цьому яйці прокинувся Паньгу — велетень із сокирою, який розділив яйце на небо і землю. Легке та чисте (ян) піднялось догори і стало небом, важке і темне (інь) опустилось і стало землею. Щоб не допустити злиття неба і землі, Паньгу тримав їх розділеними, ріс разом із ними, поки не зміцнилися обидві стихії.

Після смерті Паньгу його тіло перетворилося на різні частини світу: очі — сонце і місяць, дихання — вітер і хмари, голос — грім, кінцівки — гори, кров — ріки, волосся — дерева, піт — дощ, а паразити з тіла — люди. Цей міф не лише пояснював будову світу, а й символізував жертву творця заради гармонії Всесвіту.

Інша важлива космогонічна концепція — це динамічна взаємодія інь та ян, яка лежить в основі усіх процесів буття. Інь символізує темне, пасивне, жіночий початок; ян — світле, активне, чоловіче. Їхня взаємодія породжує усе суще. Додатково концепція п'яти елементів (У-сін): дерево, вогонь, земля, метал і вода, описує циклічну зміну природних процесів та впливає на структуру Всесвіту. Ці елементи не є фізичними речовинами, а радше фазами, або стадіями, буття.

Ще одним центральним міфом є історія богині Нюйва, яка разом зі своїм братом Фу Сі відіграє важливу роль у творенні світу і людства. За легендою, небо одного разу впало, і на землі настала катастрофа. Нюйва розплавилася п'ять різних кольорових каменів і заповнила ними діру в небі, врятувавши світ. Цей сюжет має потужне символічне навантаження: жінка-богиня як охоронниця космосу, здатна відновлювати порядок у хаосі.

Нюйва — одне з найдавніших божеств китайської міфології, яке символізує жіночий початок, плодючість і творчу силу. Вона зображується з тілом змії або дракона й обличчям жінки, що відображає архетипічне уявлення про зв'язок жіночої сили з природою.

За одним із міфів, коли Нюйва побачила пустий світ, вона взяла жовту глину й виліпила з неї фігурки людей. Ці перші створіння були прекрасними і живими. Але процес був повільним, тому вона взяла мотузку, занурила її в глину і розбризкала

краплі — з них виникли прості люди. Таким чином пояснюється соціальна ієрархія: «рукотворні» люди — знатні, «бризки» — простий народ.

Окрім творення людей, Нюйва виступає як рятівниця світу. В одному з міфів небо було розірване внаслідок боротьби між богами Гунгуном (бог води) та Чжуансюєм (небесним імператором). Щоб врятувати світ, Нюйва залатала небо і вбила гігантську черепаху, з ноги якої зробила підпори для неба. Її жертва — приклад жертвовної любові до створеного світу.

У деяких версіях Нюйва зображується як сестра й дружина Фу Сі — культурного героя, якому приписується винайдення музики, письма, системи жертвоприношень. Разом вони становлять первісну пару, подібну до Інъ та Ян, уособлюючи гармонію.

Пантеон китайських богів є надзвичайно складним і багаторівневим. Він охоплює як божественних істот, так і обожнених героїв, природні сили, предків, духов і навіть місцевих божеств. Важливою особливістю є динамічність пантеону — багато богів з часом змінювали функції, поєднувалися з іншими образами або трансформувалися під впливом релігій.

На вершині божественної ієрархії стоїть Нефритовий Імператор (Юй-хуанді, — верховне божество, яке править небесним світом. Його влада подібна до імператорської на землі, що відображає концепцію «небесного мандата» — легітимності влади як дару від неба. Він керує всіма іншими божествами, визначає долі людей і слідує за космічним порядком.

Іншою важливою групою є Вісім Безсмертних (Басянь) — напівміфічні постаті, кожна з яких символізує певний аспект життя: музика, алхімія, військова справа, знання тощо. Вони подорожують світом, допомагаючи людям, і часто виступають героями народних оповідей.

Багато богів пов'язані з природою: бог грому Лей Гун, бог вітру Фен Бо, бог дощу Юй Ши. Вони персоніфікують стихії, регулюючи погодні явища, що було важливо для землеробської культури Китаю.

Особливу роль відіграють боги-покровителі. Наприклад, Гуань Юй — історичний персонаж, який став богом війни та вірності. Його образ обожнювали солдати, купці й навіть чиновники. Богиня Мацу-покровителька моряків і рибалок, вшановується досі на узбережжі Китаю та Тайваню.

У китайській міфології також значне місце займає культ предків. Люди вірять, що душі померлих можуть впливати на долю живих, тому їм приносять жертви, будують вівтарі. Предки можуть стати духами-покровителями, що підкреслює зв'язок між поколіннями.

З розвитком релігійної думки у Китаї пантеон почав вбирати елементи з даосизму, конфуціанства і буддизму. У даосизмі особливою повагою користуються безсмертні мудреці й алхіміки. У конфуціанстві — божественні імператори й моральні ідеали. Буддизм привніс ідеї карми, переродження та своїх божеств, таких як Гуаньїнь (богиня милосердя).

У китайському світогляді існує чітка ієрархія між небом, землею та підземним світом. Кожен рівень має своїх богів, духів і правила. Вважалося, що небесний порядок віддзеркалюється на землі, і будь-яке порушення гармонії карається згори.

Ключовим поняттям є «небесний мандат» (тянь мін) — концепція, згідно з якою влада правителя є благословенням неба, але може бути втрачена у випадку тиранії або безчинства. Цей принцип був засобом легітимації та зміни династій.

Імператор вважався «Сином Неба» (тянь цзи), який мав здійснювати ритуали на честь богів і підтримувати порядок. Саме він був посередником між людським і божественним світами. Щороку проводилися церемонії на честь неба, землі, сонця, місяця, щоб забезпечити благословення і врожай.

Міфологічна уява про Всесвіт зображала його як плоску землю, над якою куполоподібне небо, з центром у Піднебесній (Чжунго), де править імператор. По краях світу — варвари, чудовиська, гори безсмертних. Усе це створювало картину гармонійного, хоч і складного, космосу.

Історія Китаю спричинила значні трансформації в релігійно-міфологічному ландшафті. У період династій Шан і Чжоу найвищим богом вважався Шан-ді-верховнийверховний небесний правитель. Згодом ця функція перейшла до Нефритового Імператора.

З утвердженням конфуціанства зміст акцент змістився на мораль, етику та культ предків, тоді як даосизм підкреслював безсмертя, алхімію та природу. Буддизм приніс своїх богів, а також концепції спасіння і переродження.

Божественні постаті іноді міняли функції, перетиналися з іншими образами або інтегрувалися у нові культи. Наприклад, образ Гуаньїнь трансформувався з індійського бодхісатви Авалокітешвари у китайську жіночу богиню милосердя. Такий синкретизм є характерною рисою китайської міфології.

Космогонічні уявлення та пантеон богів Китаю становлять складну й багатовимірну систему, що відображає світогляд, філософію і духовність китайської цивілізації. Міфи про Паньгу, Нюйва, небесних і земних богів демонструють уявлення про взаємозв'язок між природою, людиною і космосом. Через систему інь-ян, У-сін, небесний мандат та культ предків китайська міфологія формувала моральні й соціальні норми, впливала на політичну легітимність та релігійні практики. Незважаючи на зміни у релігійному середовищі, образи давніх божеств продовжують жити у культурній пам'яті та традиціях Китаю, залишаючись джерелом натхнення та ідентичності.

2.2. Героїчні міфи та епос.

Китай має одну з найбагатших і найдавніших культурних традицій у світі, і героїчні міфи та епос займають важливе місце в цій культурній спадщині. Вони не лише висвітлюють характер і моральні ідеали героїв, а й відображають важливі соціальні й політичні ідеї того часу, в якому вони були створені. У китайській міфології можна знайти безліч прикладів подвигів, у яких герої борються за збереження порядку у світі, вірність своїй країні, а також випробовують на собі

найбільші життєві й моральні випробування. Ці міфи зберігають у собі не лише історичний аспект, а й духовний зміст, що є основою китайської культури.

Загальна характеристика китайських героїчних міфів та епосів

Героїчні міфи та епос у Китаї мають характерні риси, які їх відрізняють від аналогічних міфів інших культур. Основні з них — це акцент на важливості моральних якостей героїв, уособлення благородства, доблесті та відданості, а також значення космологічних і духовних аспектів, що підкреслюють зв'язок між людьми та богами, небом і землею. Китайські міфи часто наголошують на великому значенні цілих родин або нації в цілому, а не тільки індивідуальних героїв.

Героїчні міфи, як правило, мають моральний підтекст. У цьому контексті китайські герої відрізняються від європейських або індійських героїв тим, що часто їхні подвиги не завжди спрямовані на досягнення особистої слави. Іноді вони виконують свої подвиги як жертву заради добробуту народу чи суспільства. Ці міфи зазвичай містять елементи класичної китайської філософії — конфуціанства, даосизму та буддизму, що вказує на важливість моральних норм, гармонії з природою та відносин між людьми.

Колективний героїзм: Герої часто не діють на користь лише власних інтересів, а заради більшого блага, хай то їхнє імператорство чи їхня нація.

Небесні сили: Боги й небесні сили відіграють величезну роль у підготовці героя до його подвигів.

Моральність і етика: Герої в китайських міфах часто є втіленням моральних принципів, таких як відданість, честь і повага до старших.

Одним з найдавніших і найбільш важливих китайських міфів є міф про Паньгу, бога творення. За легендою, Паньгу народився в хаосі, що існував до того, як був створений світ. Він розділив небо і землю, використовуючи свій молот, і таким чином створив структуру світу. Після його смерті його тіло стало основою для всьо-

го, що існує в світі: його дихання стало вітром, його очі — сонцем і місяцем, а його тіло — земними горами та річками.

Міф про Паньгу має значення не тільки в контексті космогонії, але й в ідеї гармонії між небом і землею, де кожен елемент світу має своє місце. Відповідно, в китайській культурі це є символом правильного порядку і балансу, що є важливим принципом даосизму. Паньгу в китайському міфі є героєм, чия сила та жертва дають життя всьому суццюму.

Нюйву є однією з найпопулярніших фігур китайської міфології, і її образ втілює ідеї материнської турботи, самопожертви і творення. Згідно з міфом, після великої катастрофи, яка могла б зруйнувати весь світ, Нюйву створила людей із глини. Крім того, Нюйву врятувала небеса, відновивши їх, і таким чином дозволила світу знову відновитися.

У цьому міфі підкреслюється роль жінки як творця та рятівника, що є рідкісним аспектом у порівнянні з іншими культурними традиціями, де часто чоловіки виступають в образі творців світу. Нюйву символізує мудрість і материнську турботу, а її дії часто трактуються як рятівницькі, уособлюючи концепції даосизму, де баланс і гармонія в природі є надзвичайно важливими. Епос «Три царства» є однією з найбільших класичних китайських літературних пам'яток, що зберігає величезний вплив на китайську культуру та літературу. Цей епос описує події кінця династії Хань та боротьбу за владу між трьома царствами: Вей, Шу і У. Кожне з царств має своїх великих героїв, таких як Ліу Бей, Цао Цао, Сунь Цюань та інші, чия діяльність і подвиги стали зразками для наслідування.

Ліу Бей — правитель держави Шу — є символом честі та відданості, його життєвий шлях пов'язаний із боротьбою за справедливість та добробут свого народу. Ця постать символізує ідеї конфуціанства, такі як вірність, чесність і соціальна відповідальність. Його образ став культовим, і багато китайців до сьогодні асоціюють його з ідеалом правителя, який служить народові.

Цао натомість уособлює політичну мудрість, розум та стратегічний геній. Його ім'я стало синонімом хитрощів і обману, але навіть його методи мали на меті досягнення вищого блага. Його образ є прикладом того, як політичний лідер може використовувати всі доступні засоби для досягнення своїх цілей, навіть якщо це вимагає великих жертв.

Китайський пантеон богів є багатим і різноманітним, що відображає культуру, яка розвивалась протягом тисячоліть. Важливі боги та герої, що зображуються в китайських міфах, часто виступають як символи моральних принципів, що лежать в основі китайської цивілізації. Вони оспівують як особисті чесноти, так і соціальну відповідальність.

Імператор Яо та Імператор Шунь — два культових герої в китайських міфах, які стали символами мудрості та доброти. Їхні історії акцентують увагу на ідеалі правителя, що ставить інтереси свого народу понад особисті. Легенди про них часто описують, як ці імператори долають труднощі, аби забезпечити процвітання і гармонію на своїй землі. Їхнє правління стало еталоном морального та ефективного управління.

Гуан Юй — одна з найбільших фігур у китайській міфології та епосі. Його образ став символом вірності, благородства і стійкості. Гуан Юй зображується не тільки як воїн, а й як релігійна постать, що став об'єктом поклоніння. Його культ поширився на значну частину Китаю, і навіть сьогодні його зображення можна побачити в храмах, де його шанують як бога війни, вірності та чесноти.

Китайські героїчні міфи мають величезний вплив на розвиток китайської літератури і культури. Вони є основою для численних літературних творів, де герої розвиваються, стикаються з моральними викликами, і їхні подвиги стають прикладом для нащадків.

Міфи та епос також знайшли своє відображення в театральних постановках, живописі, кіно і відеоіграх, що робить їх актуальними і в сучасній культурі. Їхній

вплив відчувається не тільки в Китаї, але й у всьому світі, де китайські герої й міфи стали частиною глобальної культурної спадщини.

Героїчні міфи та епос Китаю продовжують відігравати важливу роль у збереженні культурної спадщини і передачі моральних цінностей. Вони є живим джерелом мудрості, що передає ідеали вірності, відданості, мужності та чесноти. Вплив китайських міфів на світову культуру величезний, і їхні героїчні образи залишаються важливими не лише для китайців, а й для всього людства.

2.3. Роль міфів у китайській філософії та релігії.

Міфи є важливою частиною будь-якої культури, а в Китаї міфологічні традиції відіграють не лише роль у формуванні національної ідентичності, але й в основі релігійних і філософських поглядів. Китайська філософія та релігія, зокрема конфуціанство, даосизм і буддизм, використовують міфи як основні інструменти для вираження своїх основних ідей і принципів. Міфи не є лише вигаданими історіями, а є реальними інтерпретаціями світу, які впливають на духовне та соціальне життя китайців. У цьому контексті, міфи створюють основу для китайських релігійних і філософських систем, пояснюючи походження світу, людей і божественних сил, а також відносини між ними.

Міфи відіграють особливу роль у китайському розумінні космології, моральних норм і духовних практик, а також допомагають зберегти зв'язок з предками та божественними силами. Тому роль міфів у китайській філософії та релігії є важливою для розуміння основних принципів, що впливають на соціальну та культурну структуру китайського суспільства.

Конфуціанство, одна з найвідоміших китайських філософських шкіл, формувалося на основі стародавніх міфів та легенд про героїв, божественних правителів і мудреців. Найбільший вплив на розвиток конфуціанства мали міфи про мудрих імператорів, таких як Яо і Шунь, які стали прикладами моральної досконалості та етичного правління.

Міфи про правителів Яо та Шунь, згідно з конфуціанським вченням, стали основою для концепції "Небесного мандату", що виражає ідею божественного санкціонування влади. Вони слугували моральними ідеалами для правителів, які повинні були забезпечувати соціальну гармонію та добробут для народу. Ідея божественного мандату в конфуціанстві базується на переконанні, що небеса надають владу лише тим правителям, які керують справедливо і доброчесно. Таким чином, міфи не тільки стали основою моральних настанов для правителів, а й закріпили роль влади в підтримці соціального порядку.

Конфуціанство також передбачає концепцію "шляхетного чоловіка", який, згідно з міфами, є зразком моральної чесноти. Вигаданий образ мудрого правителя або героя, що відмовляється від особистих вигод заради блага народу, набуває важливого значення як моральний ідеал, на який мають орієнтуватися всі китайці.

Даосизм, друга велика філософська школа Китаю, також не може існувати без міфів, оскільки саме вони допомагають пояснити структуру Всесвіту і місце людини в ньому. Міфи даосизму, зокрема, пов'язані з божествами та космологією. Одним з центральних міфів є історія про Паньгу, перше істота, яке виникло з хаосу і створило світ, розділивши небо і землю. Цей міф пояснює космологічну концепцію даосизму, згідно з якою Всесвіт виник завдяки безперервному процесу змін і взаємодії протилежних сил (інь і ян). Міфи про Паньгу і створення світу відображають даоське розуміння космосу як органічної і живої сутності, де людина повинна слідувати природному порядку і шукати гармонію з навколишнім світом.

Міфи про безсмертних, такі як історія про вісім безсмертних, мають велике значення для даоської практики і релігійного життя. Вони є символами досягнення духовного просвітлення і безсмертя, що є основною метою даосизму. Ці міфи показують, як через виконання моральних та ритуальних практик можна досягти єдності з Дао, універсальним шляхом або силою, що керує всім існуючим.

Буддизм, що з'явився в Китаї через Центральну Азію, також інтегрував численні місцеві міфи та легенди, що стали основою для розвитку китайської релігійної

практики. Китайські буддійські міфи, хоча й спочатку спиралися на індійську традицію, швидко адаптувалися до китайського культурного контексту. Це сталося через синтез китайських народних вірувань, даосизму та буддизму.

Один з основних міфів китайського буддизму — це міф про переродження і досягнення нірвани, що за допомогою медитацій і ритуалів можна досягти вищого стану буття. Міфологія буддизму в Китаї також включає образи великих бодхісаттв, таких як Авалокітешвара, богині милосердя, яка була впливовою фігурою в релігійній свідомості китайців.

Міфи про Авалокітешвару і її милосердну силу стали важливими символами морального зразка. Вона уособлює здатність прийти на допомогу всім страждаючим, незалежно від їхнього соціального статусу чи обставин. У цьому контексті буддизм в Китаї змішується з місцевими міфами, створюючи образи, що є ближчими для китайців і впливають на їхнє розуміння духовних практик і моральних обов'язків.

Китайська народна релігія також насичена міфами, що уособлюють різноманітні божества і духів. Ці міфи нерідко пов'язані з культом предків і вшануванням духів природних сил. Міфи про духів гір, річок і лісів, а також про героїв, які борються зі злом, служать основою для релігійних практик, пов'язаних з очищенням, благословенням і захистом.

Міфи не тільки обґрунтовують філософські і релігійні вчення в Китаї, але й мають суттєвий вплив на ритуальні практики та повсякденне життя людей. Китайські релігійні традиції нерозривно пов'язані з міфологією, і це відображається у численних обрядах, святкуваннях та ритуалах.

Конфуціанські ритуали, що зазвичай відзначаються в контексті поклоніння предкам, зберігають тісний зв'язок з міфами про пращурів, божеств і героїв. Конфуціанство розглядає родину як осередок моральної та соціальної гармонії, і тому ритуали пошанування предків є важливою частиною конфуціанської практики. Міфи про великих правителів, таких як Яо та Шунь, які були божественно призначені

для управління народом, відображаються в ритуалах на честь родини та національних героїв. Ці міфи сприяють утвердженню ідеї важливості моральної поведінки в управлінні і гідному ставленні до предків.

Крім того, конфуціанські ритуали підкреслюють цінність соціальних взаємин і взаємної поваги, де міфи служать моральними зразками. Міфи, як, наприклад, історії про справедливих правителів і мудрих вчителів, надихають китайців до досягнення особистої доброчесності, що є основою соціальної гармонії. Ритуали поклоніння предкам і божествам також мають за мету підтримку цієї гармонії через вшанування традицій і духовної спадщини.

У даосизмі міфи не лише служать основою космології, а й визначають практики, спрямовані на досягнення духовної гармонії і єдності з природними силами. Даосисти вірили, що через ритуали та медитацію можна досягти злиття з Дао, що є універсальною і всепроникаючою силою. Міфи про Паньгу, який розділив небо та землю, та про безсмертних, що здолали смерть і досягли просвітлення, створюють основи для даоських ритуалів.

Даосисти використовували міфи як інструменти для пошуку особистого просвітлення. Через ритуали, що включали молитви, медитації, спеціальні фізичні вправи і харчування, вони прагнули не тільки до фізичної сили, але й до духовної гармонії з космосом. Міфи зображують даосизм як шлях до внутрішнього розвитку і просвітлення, який можливий тільки через глибоке розуміння природного порядку.

Ритуали "вісім безсмертних", як показує міфологія, були символом досягнення фізичного і духовного безсмертя. Це уявлення стало основою даосистських практик, де метою є підвищення духовної свідомості і вміння "перемогти смерть" через єдність з природними силами.

Міфи в китайських народних релігіях не лише служать основою для формулювання загальноприйнятих моральних норм, але й відіграють важливу роль у локальних обрядах і святкуваннях. Один з ключових аспектів китайських народних

релігій — це культ предків і духів природи. Важливі місцеві божества, як, наприклад, боги землі чи духи гір і річок, згідно з міфами, здійснюють охорону певних територій або впливають на добробут громади. Вшанування цих божеств через ритуали є способом забезпечення благополуччя громади.

Міфи про місцевих богів і духів створюють важливий зв'язок між китайцями і природними силами, що живуть в їхньому середовищі. Ці ритуали можуть включати приношення дарів, молебні та святкування традиційних свят. Вони служать збереженню гармонії між людьми та світом навколо них, укріплюючи взаємодію з божествами через інтерпретацію міфів про їх походження і роль у світі.

Буддизм, який прибув до Китаю через Центральну Азію в перші століття нашої ери, змінював релігійну картину країни, взаємодіючи з місцевими віруваннями і міфами. Міфи про переродження, спасіння і досягнення нірвани є важливими компонентами китайського буддизму. Однак буддизм також адаптувався до китайських умов, синтезуючи місцеві уявлення про духовність з індійськими віруваннями.

Основною метою китайського буддизму є досягнення нірвани — стану, в якому зникає страждання, і досягається повне духовне очищення. Міфи, що розповідають про життя та подвиги буди, таких як Шак'ямуні або Авалокітешвара, зображають їх як ідеальних духовних учителів і благодійників, що здатні допомогти живим істотам у досягненні просвітлення.

Міфи про буддистських святих, які досягли нірвани, стають зразками для наслідування в китайському буддизмі. У китайському контексті особливу популярність здобули легенди про Авалокітешвару, яка є символом милосердя і любові до всіх живих істот. Вона часто зображується як постать, що обіцяє допомогу тим, хто молиться до неї з чистими намірами.

Міф про Авалокітешвару сприяє розвитку буддистської практики медитації і молитви, що стають основними методами духовної трансформації. Вони дозволяють

індивідууму прагнути до досягнення внутрішнього миру і просвітлення через вивчення міфів і слідування моральним настановам, які вони пропонують.

Буддизм не лише адаптувався до китайських міфологічних і релігійних традицій, але й створив нові форми духовної свідомості, що поєднували індійське вчення з китайськими елементами. Це включало створення нових буддійських свят, ритуалів і духовних практик, що відображали китайське уявлення про життя, смерть і переродження. Міфи, які збереглися в китайському буддизмі, залишаються важливими елементами китайської релігійної свідомості.

Китайська культура, з її багатовіковою історією, ґрунтується на глибоких міфологічних традиціях, що мають прямий вплив на сучасні релігійні практики та філософські погляди. Міфи не лише відображають історію, але й формують ідеали, що визначають поведінку людей, їхні моральні орієнтири та суспільні норми. Вивчення міфів у китайській філософії допомагає зрозуміти не тільки історичні корені сучасної китайської культури, але й те, як ці традиції зберігаються в сучасному світі.

Міфи про походження китайських династій мають велике значення в культурній свідомості китайців. Вони тісно пов'язані з концепцією "Небесного мандату" яка є центральною для китайської політичної філософії. Згідно з цією концепцією, правителі отримують свою владу від Небес, і лише ті, хто є морально доброчесними, можуть отримати цей мандат. Міфи про засновників великих династій, таких як Ши Цзі або міфи про династії Хань і Тан, відіграють важливу роль у підкріпленні цієї ідеї.

Наприклад, міфи про імператора Яо і Шунь, які представляють ідеальні образи правителів, демонструють як через моральні якості правитель може заслужити довіру Небес і народу. Ідеї правління за допомогою моральних принципів стали основою для китайських імператорів у різні періоди історії.

Ці міфи мають великий вплив на китайське суспільство навіть сьогодні. Вони допомагають людям усвідомлювати важливість моральних чеснот в управлінні,

взаєминах з іншими людьми і суспільством загалом. Міфи, таким чином, функціонують не лише як історичні перекази, але й як інструменти для формування колективної пам'яті та моральних орієнтирів. Роль міфів у сучасному китайському суспільстві

Сучасне китайське суспільство, попри численні зміни, що сталися через індустріалізацію, урбанізацію та глобалізацію, продовжує зберігати міфологічні елементи в релігійних і культурних практиках. Міфи про божества, героїв і правителів продовжують впливати на культурні ритуали, фестивалі та святкування.

Примітним є збереження в китайському календарі традиційних свят, пов'язаних з міфами. Наприклад, святкування китайського Нового року, що базується на стародавніх міфах про боротьбу з чудовиськом Нянь є важливим елементом китайської культури. Цей міф символізує боротьбу між світлом і темрявою, а також відродження і початок нового циклу життя. Через цей міф і практики, що супроводжують святкування, китайці вшановують свої традиції та національну спадщину, навіть у контексті швидких соціальних змін.

Попри розвиток сучасних технологій та збільшення впливу західної культури, міфи продовжують існувати в сучасному Китаї, визначаючи моральні та соціальні норми, формуючи національну ідентичність і вказуючи шляхи для досягнення гармонії в сучасному світі.

Міфи також мають вплив на сучасне мистецтво та літературу Китаю. Багато сучасних художників, письменників та кінематографістів звертаються до класичних міфів і символів, щоб розповісти про сучасні проблеми та виклики. Примітно, що міфи стають джерелом натхнення для нових інтерпретацій і творчих пошуків, де класичні образи й теми переносяться в сучасний контекст.

Наприклад, у китайському кінематографі часто використовуються елементи даоської та буддиської міфології. Режисери, такі як Джон Ву, який створив знамениті фільми "Війна Богів", активно використовують традиційні міфи та бо-

жеств, щоб висвітлити тему боротьби між добром і злом, досягнення внутрішнього просвітлення та моральної перемоги.

Міфи також стають основою для творчих експериментів у сучасних китайських текстах, де автори вивчають тему духовного зростання, відносин між людьми й всесвітом. Ці нові твори не просто адаптують міфи до сучасного контексту, а переосмислюють їх, створюючи нові форми літератури, що відображають актуальні соціальні та політичні теми.

Китайські міфи не існують у вакуумі; вони активно взаємодіють з міфами інших культур. Зокрема, міфи про подорожі в інші світи, космічні війни та божественні битви мають аналогії в міфологіях Індії, Персії, Греції та інших культур. Взаємодія китайської міфології з іншими культурами також сприяла розвитку нових філософських і релігійних концепцій.

Буддизм, що прийшов в Китай з Індії, внести нові міфологічні уявлення про переродження, реінкарнацію і спасіння душі. Міфи про життя Будди і його просвітлення стали основою для розвитку китайського буддизму. Міфи про бодхісаттв, таких як Авалокітешвара, злилися з місцевими китайськими легендами, створюючи нову форму буддійської релігійної свідомості. У результаті цього синтезу китайський буддизм став значною частиною китайської релігійної практики, об'єднавши стародавні китайські міфи з індійськими концепціями.

Взаємодія китайських міфів з іншими філософськими школами, такими як даосизм і конфуціанство, також створювала нові ідеї та практики. Наприклад, даоський міф про Паньгу, що розділяє небо і землю, перегукується з індійськими уявленнями про космогенезу, але має свою специфічну китайську інтерпретацію. Така взаємодія допомогла створити багат шарову систему міфів, що поєднують елементи різних культур і розширюють розуміння світу та людського існування.

Міфи, як важливий елемент китайської релігійної спадщини, продовжують відігравати суттєву роль в сучасній релігійній практиці Китаю. Як було зазначено раніше, міфологія та релігія в Китаї взаємопов'язані, і це тісне переплетення збері-

гається і в сучасному китайському суспільстві. Релігійні практики, що розвивалися на основі стародавніх міфів, залишаються популярними і сьогодні, хоча китайське суспільство стало значно більш урбанізованим та модернізованим. Однак багато традиційних релігійних обрядів і свят, що містять міфологічні елементи, досі зберігають важливе значення.

Свята в Китаї, що мають міфологічне підґрунтя, продовжують формувати повсякденну релігійну практику китайців. Одним із найяскравіших прикладів є святкування китайського Нового року, яке не лише знаменує початок нового року за китайським календарем, а й пов'язане з численними міфами та обрядами, що походять із давніх часів.

Міфи про чудовисько Нянь, яке нападало на людей під час зимових святкувань і було переможене завдяки ударам шуму, вогню і червоному кольору, все ще є основою для обрядів, що супроводжують китайський Новий рік. Всі ці елементи — петарди, червоні ліхтарі, червоне вбрання — мають на меті захистити від злих духів і привернути удачу в новому році. Це — класичний приклад того, як міфи, що виникли у давнину, не лише збереглися, але й стали основою важливого культурного й релігійного свята.

Свято Цинмін — день вшанування предків — також є частиною міфологічної традиції, де почитання духів померлих має глибокі зв'язки з міфами про життя і смерть, а також про божественне втручання в людську долю. Згідно з міфами, предки мають здатність впливати на долю живих через свої духи, і тому їх необхідно вшанувати. Відвідування могил, подачі їжі і приносити інші дари в цей день сприяють гармонії і захисту від нещасть.

Важливість цих свят у повсякденному житті китайців свідчить про те, як міфи формують практичні аспекти релігії. Через святкування і дотримання традиційних обрядів, китайці підтримують духовний зв'язок із предками, божествами і силами природи, що згадуються у міфах.

Даосизм, як одна з головних релігійних традицій Китаю, продовжує бути глибоко пов'язаний із міфологією, яка своєю чергою визначає численні ритуали і духовні практики. Міфи про безсмертних, такі як "Вісім безсмертних" (Baixian), які з'являються в китайських легендах і є символами духовної досконалості, залишаються основними зразками для даосів. Ці легенди не лише передають моральний урок, а й служать для натхнення під час медитацій та ритуалів, які допомагають даоським практикам наблизитися до духовної і фізичної гармонії.

Однією з важливих частин даоської практики є методи продовження життя, які є у багатьох міфах, де безсмертні знаходять способи боротьби зі старістю і смертю. Ці ідеї про безсмертя і досягнення вищого стану через контроль над енергією Ци є важливими в контексті сучасних даоських практик, де медитація, харчування і фізичні вправи спрямовані на досягнення цих цілей.

Міфи в китайській філософії і релігії також виконують важливу роль у підтримці соціальної стабільності та морального виховання. Вони є важливими для формування моральних орієнтирів у суспільстві, допомагають людям правильно ставитися до життя, смерті, до інших людей і до природи. Багато з китайських міфів, таких як міфи про великих правителів, мудрих вчителів або безсмертних, служать прикладами для наслідування і навчання.

Наприклад, у конфуціанстві значна частина морального навчання побудована на міфах про правителів Яо і Шунь. Ці міфи пропагують ідею гармонійного правління, де правитель діє згідно з етичними принципами і ставиться до своїх підданих із повагою та розумінням. Вони також підкреслюють важливість моральної чесноти для збереження стабільності в суспільстві.

Також важливу роль відіграють міфи в освіті. Зокрема, багато класичних китайських текстів, що містять міфологічні елементи, стали важливими для навчання молодого покоління. Ці тексти, окрім релігійного та філософського змісту, містять важливі уроки про правильну поведінку, моральні цінності та гармонію в суспільстві.

РОЗДІЛ III. МІФОЛОГІЯ ЯПОНІЇ.

3.1. Космогонічні міфи та міфи про створення Японії.

Японські космогонічні та етіологічні міфи мають глибоке значення для національної ідентичності японців. Вони формують уявлення про Японію не просто як про фізичну територію, а як про землю, що має божественне походження й особливе призначення у світі. Завдяки міфам народ отримує спільне уявлення про свої джерела, історичну місію та зв'язок із сакральним. Саме це дозволило японцям протягом століть зберігати єдність і культурну спадкоємність, навіть попри зовнішні виклики — природні катастрофи, війни чи вплив іноземних культур.

Особливо міфи про божественне походження імператора стали символом тяглості й незмінності японської держави, яка не визнавала переривань у правлінні династії. Така тяглість не мала аналогів у світі й використовувалась як важливий аргумент в ідеологічному дискурсі — Японія вважалася країною з унікальним, сакралізованим політичним устроєм.

Протягом усієї історії Японії міфи адаптувались до політичних потреб тієї чи іншої епохи. Наприклад, у період Нара (VIII століття), коли склалися «Кодзікі» та «Ніхон Сьокі», основною метою було легітимізувати центральну владу Ямато. Ці хроніки використовувалися як інструмент ідеологічного обґрунтування переваги правлячої династії над іншими кланами.

У період Мейдзі (кінець XIX — початок XX століття) міфологія знову стає активним політичним інструментом. У рамках політики «фукуко кього» (єдність релігії та політики) імператор починає шануватися не просто як правитель, а як живий бог (арахіто-гамі). Було створено державний синтоїзм — система релігійних практик, у центрі якої стоїть культ імператора, що ґрунтується саме на міфах про Аматарасу та її нащадків. Таке сакралізоване уявлення про монархію сприяло мобілізації населення в періоди реформ, індустріалізації, а згодом — і у війнах XX століття.

Після поразки у Другій світовій війні імператор Хірохіто офіційно зрікся свого божественного статусу . але культурний та символічний вплив міфів залишився. Навіть сьогодні японський імператор вважається символом єдності нації, а три священні регалії залишаються невід'ємною частиною ритуалу інтронізації. Одним з міфів про створення Японії є :

У ті часи, коли світ ще не мав форми, коли не існувало ні неба, ні землі, усе було занурене в безмежну порожнечу — темний і безмовний хаос. Але з нього поступово почали народжуватись перші істоти — не люди й не тварини, а божества, безтілесні й світлі. Вони виникали самі по собі, немов проблиски ранкового світла серед туману.

Найважливішими серед них стали два божества — Ідзанагі та Ідзанамі. Вони були чоловіком і жінкою, світлом і тінню, рухом і спокоєм. Саме їм небеса доручили створити землю, де згодом мав народитися світ людей.

Стоячи на Небесному Мосту, вони занурили священний спис у безодню хаосу, й коли витягли його — краплі, що впали з його кінця, скам'яніли і стали першим островом. Це був Оногоро — центр новонародженого світу. Там, посеред нової тверді, Ідзанагі й Ідзанамі побудували палац і виконали обряд єднання.

Їхній союз породив вісім великих островів, які сьогодні ми називаємо Японією. Згодом на світ з'явилися гори, річки, ліси, море, а з ними — безліч інших божеств, що населяли ці землі.

Та гармонія тривала недовго. Під час народження бога вогню Ідзанамі отримала тяжкі опіки і померла. У розпачі Ідзанагі вирушив у темний світ мертвих — Йомі, сподіваючись повернути кохану. Але, порушивши заборону, він поглянув на її розкладене тіло. Із жахом він тікав назад, назавжди втративши можливість бути разом із нею.

Повернувшись, Ідзанагі очистився у джерелі. Під час цього ритуалу народились три головні божества: Аматерасу — сяйлива богиня сонця, її брат Цукуйомі — володар ночі, та бурливий Сусаноо — господар вітру і бурі.

Аматерасу стала правителькою небес. Але її світло не було призначене лиш для богів. Вона вирішила передати свою волю людству через свого онука Нінігі, якому вручила три священні дари: дзеркало — як символ істини, меч — як знак сили, і кошовність — як уособлення гармонії. З цими дарами Нінігі спустився на землю, щоб започаткувати нову еру — еру людей, яким судилося жити під захистом небес.

З його роду народився Дзімму — перший імператор Японії, той, хто поєднав людський світ із волею богів. І з того часу японська земля стала не просто місцем життя, а священним простором, де панує невидимий зв'язок між небесним і земним.

Японська міфологія — це не лише сукупність давніх вірувань, а й цілісна система, що стала фундаментом релігії, культури, політичної влади та ідентичності японського народу. Вона формувала уявлення японців про світ, їхнє місце в ньому та значення своєї держави. Міфи про створення Японії, особливо ті, що містяться в «Кодзікі» та «Ніхон Сьокі», є сакралізованими наративами, які трансформувалися протягом історії, зберігаючи актуальність у різні епохи. Вони стали не лише засобом передачі культурної пам'яті, а й інструментом ідеології, легітимації влади, об'єднання нації, що досі залишається важливим чинником у самосвідомості Японії.

Священна країна, народжена з крапель неба. У самісінькому серці туману часу, де ще не було нічого — ні неба, ні землі, — народилась Японія. Не як випадковість, не як шматок суші посеред безкрайніх вод, а як втілення волі богів. І саме тому її історія починається не з людини, а з божества.

У японських міфах небо говорить із землею напряду. Боги не лише створюють світ, а й передають його у спадок людям. Із миті, коли Аматерасу, богиня сонця, дарує своєму онуку Нінігі дзеркало, меч і коштовність, з'являється не просто влада — виникає зв'язок, що з'єднує людину з вічністю.

3.2. Синтоїзм та його божества (камі).

Синтоїзм — це не лише традиційна релігія Японії, а й глибинна філософія буття, яка вкорінилася в повсякденному житті, культурі та державному устрої цієї країни. Його початки сягають доісторичних часів, а його головні ідеї формувалися природно — через спостереження, шанування природи й вшанування предків. Синтоїзм не має засновника, канонічної книги чи суворої доктрини — натомість він має дух: дух гармонії між людиною, природою та світом невидимого.

У японській культурі існує особливе поняття — камі. Це слово можна перекласти як "боги", "духи" або "божественні сили". Але в Японії камі не завжди уявляються як звичайні божества, яких ми часто бачимо в західних релігіях. Це скоріше природні сили або духи, що можуть бути присутніми в усьому навколо — в горах, річках, деревах або навіть в окремих людях чи об'єктах.

Уявлення про камі тісно пов'язане з японським релігійним напрямом, відомим як сінто. У сінто вірять, що кожен елемент природи може бути наділений духом, а цей дух є важливою частиною балансу та гармонії у світі. Так, камі можуть бути добрими і злими, сильними і слабкими, вони можуть викликати дощ або нещастя, благословляти людини чи навпаки — карати її.

Зі змістом камі пов'язана і японська література. Якщо ви подивитесь на твори, що розповідають про камі, ви побачите, як ця концепція глибоко пронизує культуру. Японські міфи, що дійшли до нас з давніх часів, часто розповідають про божественні сили, які взаємодіють з людьми та природою. Один із найбільш відомих творів, що містить такі міфи — це "Кодзікі", давній японський текст, який зібрав

історії про божества, їхні дії та походження Японії. Це був своєрідний збірник легенд, де камі виступають центральними героями.

Але камі не обмежуються лише стародавніми міфами. Вони знаходять своє місце й у сучасній японській літературі. Тут камі можуть виступати метафорами або символами, що відображають важливі соціальні або філософські питання. У деяких творах камі є не тільки частиною міфології, але й вираженням глибоких людських переживань або природних сил, які впливають на життя людей.

Ці божественні сили також часто з'являються в поезії. Японська поезія, зокрема **хаїку** чи **танка**, славиться своєю здатністю вловлювати миттєві моменти природи. Іноді ці враження від природи, її краси, тиші або бурхливих явищ, автори сприймають як прояви камі. Наприклад, хвилі на морі можуть символізувати невидимі сили, що впливають на наше життя.

Камі, таким чином, у літературному контексті — це не просто божества. Це глибокі, багатозначні сили, що з'єднують людину з природою, з вищим порядком світу. І в літературі Японії камі розповідають нам не лише про міфи, а й про найглибші питання життя, моралі та гармонії в світі. У творах, що стосуються цієї теми, камі часто виконують роль посередників між людьми та світом, що допомагає нам зрозуміти, як важливо знаходити баланс і гармонію у своєму житті.

«Камі — це не божества в західному розумінні, а радше ті сили, які підносяться над буденністю, в яких людина інтуїтивно відчуває присутність священного»[29, с. 6-56].

Найвеличнішою з камі є Аматерасу Омікамі — богиня сонця. Вона постає не лише як світлоносна сила, але і як символ японської державності. Саме від неї походить імператорський рід, а тому її культ є центральним у синтоїзмі. Її головне святилище в місті Ісе є не просто релігійним об'єктом, а національною святиною.

Богиня має братів: Цукуйомі — бог місяця, що уособлює спокій і порядок, та Сусаноо — бог бурі й моря, який, незважаючи на свою норовливу вдачу, виконує функції захисника й борця. Його подвиг — перемога над драконом Ямато-но орочі — є одним із найвідоміших міфів японської традиції.

Окрім них, надзвичайно шанованими є такі камі, як:

- Інаарі — божество родючості, врожаю і достатку, з образом лисиці як священної тварини.
- Хачіман — бог воїнів, захисник самурайства.
- Тенгу, Камі дзямі — духи гір, лісів, стихій, які особливо шануються в окремих регіонах.

Синтоїзм не передбачає суворої моралі чи суду після смерті, як у монотейстичних релігіях. Натомість головними принципами є чистота, вдячність, шанування, життя в гармонії з природою. Люди звертаються до камі не лише за благословенням, а й зі словами вдячності.

Ритуали синтоїзму проводяться у спеціальних святилищах — дзіндзя, які розташовані в місцях сили, поблизу природи. Обов'язковими елементами є торі — ворота, що символічно відокремлюють світ буденного від сакрального. Відвідувач проходить очищення водою (ритуал могосі), кидає монету, б'є в дзвін і звертається до камі.

У житті японця синтоїзм присутній у всьому: у святкуванні народження дитини, шлюбі, новому році, освяченні будинку, досягненнях на роботі. Більшість японців не ідентифікують себе як «віруючі синтоїсти», але у важливі моменти свого життя вони звертаються саме до камі.

Синтоїзм — це філософія, яка навчає людину не боротися з природою, а жити з нею в злагоді. Камі не потребують жертв — вони потребують поваги. Це не релігія заборон, а релігія присутності й вдячності.

«Синтоїзм навчає того, що святе не є чимось окремим від світу. Воно в самому світі — у цвітінні сакури, у блиску місяця, у подиху вітру» [24, с. 36-38 .]

Синтоїзм ідеально відображає японське сприйняття світу — естетичне, глибоко символічне, безконфліктне. Його камі — це не тільки божества, а й нагадування про нашу відповідальність перед природою, традиціями та власною совістю. Це релігія, яка не потребує слів, лише — тиші, вдячності і відкритого серця.

3.3. Японські міфи про йокай.

Йокай— це чудовиська, духи та інші надприродні істоти, що мають глибоке коріння в японському фольклорі. Протягом століть ці істоти формувалися в культурному та релігійному контексті Японії, представляючи не лише страхи, а й уроки для людства, включаючи теми моралі, природи та суспільних норм. Міфи про йокай змінювались із розвитком японського суспільства, виступаючи як своєрідне дзеркало для розуміння соціальних і культурних процесів. Ці міфи часто виступають в якості моральних настанов, а також є важливою частиною японської культури та мистецтва.

Міфи про йокай описують істот, які вражають своєю різноманітністю, від страшних монстрів до безневинних, але загадкових духів. Йокай можуть бути істотами, які приймають вигляд тварин, людей або навіть абстрактних природних явищ, таких як шторм чи грім. Різноманітність форм йокай є відображенням численних аспектів японської культури та світогляду, включаючи уявлення про природу, мораль і суспільні норми.

Як зазначає М. Д. Фостер у своїй роботі "Pandemonium and Parade: Japanese Monsters and the Culture of Yōkai", ці істоти мали різні функції в японській культурі: від покарання за моральні порушення до символізації незрозумілих і небезпечних сил природи [14, с.2-21]. Наприклад, один з найвідоміших типів йокай — оні демонічні істоти, які часто зображаються як потворні, з червоними або си-

німи обличчями і величезними рогами. Оні є символами злочинів і порушень моральних норм, часто виступаючи як покарання за гріхи.

Також серед йокай можна знайти креативні, іноді навіть кумедні образи. Наприклад кецу що має вигляд дивного птаха з червоним носом, символізує несамовитість і чудернацьку поведінку, а також виступає як нагадування про важливість поміркованості в житті. Водночас істоти як іну-суку або ітарі підкреслюють тему людської залежності від природних сил і містичних зв'язків між людьми та тваринами.

Міфи про йокай часто виконують функцію морального навчання, попереджаючи про наслідки порушення соціальних норм або моральних стандартів. Ці історії служать як своєрідні інструменти для формування суспільних цінностей, де йокай стають втіленням людських страхів або покаранням за непокору.

У своїй праці "Japanese Demon Lore: Oni from Ancient Times to the Present", Н. Т. Рейдер зазначає, що оні, як правило, є персонажами, які з'являються в моменти соціальних або моральних катастроф. Наприклад, оні можуть уособлювати гнів богів або кару за неправильні вчинки людей. Вони виступають як покарання за гордість, жорстокість або порушення природного порядку. Їхні міфи зазвичай мають моральні уроки про важливість дотримання соціальних норм і підтримки гармонії з навколишнім середовищем [4, с. 120-139].

Сутність таких уроків полягає в тому, що людина, яка порушує природний або моральний порядок, повинна бути покарана, а її вчинки мають наслідки, що зачіпають не лише її саму, а й увесь соціум. Таким чином, міфи про йокай виконують виховну функцію, допомагаючи утримувати соціальну гармонію і моральний порядок серед населення.

З часом міфи про йокай стали відображенням соціальних змін і конфліктів, що виникали в японському суспільстві. Це явище стало особливо помітним в епоху Едо, коли фольклор почав набувати популярності серед широких верств населен-

ня. У своїй книзі "Yōkai bunka-ron" С. Комуцу зазначає, що йокай часто виступали як символи соціальних і культурних розривів, а також як метафори для складних суспільних трансформацій [25, с. 30]

В епоху Едо йокай зображали різноманітні аспекти змін у японському суспільстві, зокрема розриви між старими і новими порядками. Наприклад, з'явилися нові види йокай, які зображували людей, що втратили моральний компас, або навіть ідеї, які суперечили традиційним уявленням про благо та зло. Йокай стали способом вираження невдоволення сучасним порядком і протестом проти безладдя, яке породжувала урядова політика або соціальні зрушення.

Цей процес виведення соціальних проблем через міфи про йокай можна побачити і в більш пізніх формах культури. В японському театральному мистецтві, таких як кабукі або но, йокай часто з'являються в контексті соціальної критики, де вони підкреслюють моральні проблеми або втрату традиційних цінностей.

Важливу роль у поширенні міфів про йокай відігравали художні форми, зокрема живопис і театр. Як зауважує М. Д. Фостер і Дж. А. Слейд у "The Book of Yōkai: Mysterious Creatures of Japanese Folklore", японські художники та літератури активно використовували образи йокай для зображення як надприродних, так і природних явищ, що допомагало сформувати уявлення про ці істоти в суспільстві [15, с. 33].

Вони стали темою для численних уявлень в японському мистецтві — від древніх уявлень про природу до більш сучасних інтерпретацій, що зображували йокай як явища, пов'язані з психологічними або соціальними змінами. Особливо важливим є вплив на мистецтво епохи Мейджі, коли йокай були адаптовані для нових форм літератури та мистецтва.

Міфи про йокай не зникли після стародавніх часів, вони продовжували існувати в різних формах і залишили свій слід у сучасній культурі Японії. Як зазначає Е. Іноуе у своєму підручнику "Yōkaigaku kōgi", йокай залишаються важливими сим-

волами в японському національному самосприйнятті [19, с. 36-37] Вони стали частиною культурної спадщини, що об'єднує минуле і сучасність, виражаючи уявлення про невизначеність, хаос і гармонію.

Сучасні інтерпретації йокай можуть бути знайдені в різних формах культури, включаючи відеоігри, аніме та мангу. Ці нові інтерпретації зберігають традиційні елементи міфів, водночас адаптуючи їх для сучасної аудиторії. Йокай стали важливим елементом в японській популярній культурі, де вони використовуються як засіб для дослідження сучасних проблем і соціальних явищ.

Є багато різновидів йокаїв у міфології Японії, наприклад такі як .Оні (鬼) — Демони, що карають за гріхи .Оні — це одні з найвідоміших і страшних йокай в японському фольклорі. Вони зазвичай мають людське тіло, але з великими рогами, червоним або синім обличчям і часто дуже великі. Оні символізують злочин, насильство і покарання за порушення моральних норм. Їх зображують як істот, що живуть у горах або в пеклі і полюють на людей.

Один з найбільш відомих міфів про оні розповідає про історію, коли оні нападають на село і викрадають людей. В одній з легенд йдеться про те, як один самурай вирушає на боротьбу з оні, щоб врятувати свою сім'ю. Ці історії підкреслюють концепцію відплати та справедливості в японському суспільстві. Оні символізують покарання за порушення моральних і релігійних норм, і часто виступають як нагадування про те, що безкарність за злочини не існує.

В культур іоні також асоціюються з японським святом «**День демонів**», коли люди кидають дике соєве насіння в бік "демонів", щоб прогнати їх і захистити свої домівки від лиха на рік.

Каппа — Водяний йокай. Каппа — це йокай, що зазвичай зображується як істота, схожа на чоловіка з довгою зеленою шкірою, з черепом у вигляді чаші, яка наповнюється водою. Вони живуть у річках, озерах і ставках. Каппа часто відомі

своїми шкідливими вчинками, зокрема заманюванням людей або тварин у воду, де вони можуть їх втопити.

Однак є й інші, менш агресивні варіанти цієї істоти. У більш пізніх міфах каппа можуть допомагати людям або навіть виконувати корисні справи, якщо до них ставляться з повагою. Наприклад, в одній з історій каппа допомагає фермеру, навчаючи його новим методам обробки землі. Якщо людина виявить до каппи повагу, то каппа може стати навіть його союзником.

Є також популярна історія про те, як каппа зазвичай боїться поклонятися або поклонятися (вони мають сильну моральну слабкість щодо низького поклоніння) і, коли людина робить це, каппа пускає воду з чаші на голові і стає безсилою.

Каппа часто служить моральним уроком про важливість взаємоповаги з природою та її істотами.

Тенгу — Птахоподібні йокай. Тенгу — це йокай, який має вигляд птаха з людським тілом. Вони зображуються з великим носом, що нагадує носорога, і часто з червоним обличчям. Тенгу є охоронцями гір та лісів, вони захищають природний порядок, однак можуть бути й агресивними. Тенгу вважаються не просто жакливими істотами, а й духовними наставниками.

Один з найбільш відомих міфів розповідає про те, як монахи, які потрапили на гори, щоб спокійно медитувати, були атаковані тенгу, які завадили їхній практиці. В іншій історії тенгу обманюють мандрівників, що намагаються подолати гори, і приводять їх до смерті. Вони зазвичай символізують природну силу і порядок, але також демонструють як важливо поважати природу і її владарів.

Цікаво, що в японській культурі образ тенгу також пов'язаний з людьми, які порушують соціальні норми або втрачають моральний компас. Тенгу можуть бути і добрими, і злими, залежно від їхнього ставлення до людини.

Юкі-онна— Сніжна жінка. Юкі-онна — одна з найвідоміших і найстрашніших фігур японської міфології. Вона з'являється під час сильних снігопадів і виглядає як красива жінка в білому одязі, що випромінює холод. Її погляд може заморожувати людину, або вона може заморозити всіх тих, хто опиняється поруч з нею.

Є багато різних версій міфу про Юкі-онну, але найбільш відома історія розповідає про те, як Юкі-онна зустріла мандрівника в горах і майже заморозила його. Однак, згодом, вона пошкодувала його і пообіцяла не шкодити йому, якщо він пообіцяє нікому не розповідати про їхню зустріч. Мандрівник порушив обіцянку, і Юкі-онна повернулася, щоб помститися.

Юкі-онна символізує небезпеку природи та відображає елементи холоду, ізоляції і смерті, які можуть прийти з боку природи. Вона також є символом жінки, яка може бути одночасно прекрасною і небезпечною.

Баку — Тварина, що поглинає кошмари. Баку — це йокай, який зазвичай зображується як істота з тілом ведмедя або тигра, але з носом схожим на носорога. Він здатний поглинати кошмари та погані сни людей. Баку вважається заступником, який допомагає людям, позбавляючи їх страшних снів і психологічного стресу.

Легенди про бака розповідають, як люди звертаються до нього з проханням вигнати кошмари. Існує віросповідання, що якщо людина зустрічає бака і попросить його допомоги, вона буде спати спокійно. Однак є й інша версія, де якщо людина запитає про щось, чого не слід було б знати, бака може викликати страшні сни, замість того, щоб їх поглинути.

Цей йокай є символом здатності приручити свої страхи та боротися з внутрішніми демонами.

Тсукумогамі— Об'єкти, що набувають свідомості. Тсукумогамі — це йокай, що виникають, коли старі або застарілі предмети набувають свідомості і починають жити власним життям. Вони можуть бути будь-якими об'єктами — від простих

столів до парасольок і ліхтарів. За японськими легендами, предмети, які служили своїм господарям понад сто років, починають демонструвати надприродні властивості.

Одним з найвідоміших міфів є історія про стару парасольку, яка після сто років служби набуває свідомості і починає нападати на свого власника. Тсукумогами символізують повагу до речей і природи, а також урок про те, що навіть найпростіші предмети мають свою цінність і можуть отримати силу, якщо їх поважати.

Нуруї-онна-Жінка, що малює на обличчі. Нуруї-онна — це загадкова жінка, що часто зображується з малюнками на своєму обличчі, які символізують темні сторони душі та внутрішню боротьбу. Вона може спричиняти різні нещастя для людей, особливо для тих, хто зловживає або не відчуває поваги до інших.

Міф про Нуруї-онну символізує темні сторони людської душі, маніпуляції та руйнівну силу, яку можуть мати невидимі емоційні або психологічні впливи.

Про цих йокаїв ходить багато легенд найпопулярніші з них є про Юкі-онна (雪女) — Сніжна жінка та Тенгу (天狗) — Птахоподібні йокай

Міф про Юкі-онну

Одного зимового вечора, коли сніг падав густими пластами, двоє мандрівників, що йшли через ліс, опинилися в пастці сильного снігопаду. Вони були змучені й сильно замерзли, їхні шляхи стали небезпечними, а надії на порятунок майже не було. Серед ночі, коли вони вже готові були здатися, перед ними з'явилася прекрасна жінка, яка виглядала зовсім не людською. Вона була одягнена в біле, її волосся було чорним, але виблискувало, як лід, а її очі горіли холодним світлом.

Юкі-онна, із суворим і холодним виглядом, поглянула на них і сказала: «Я можу допомогти вам, але запам'ятайте: ви повинні залишити цей ліс і більше ніколи не

повернутися сюди». Одна з умов була такою, що вони не мали права зрадити її, інакше зустріч з Юкі-онною закінчиться трагічно.

З великими труднощами, але за допомогою жінки, вони змогли вибратися з лісу. Вона провела їх через снігові поля і залишила на краю лісу, де вже була видна хата і шлях до села. Перед тим, як розійтися, Юкі-онна сказала: «Не забувайте мої слова: жоден з вас не має права розповідати про мене і повертатися в цей ліс. Інакше я прийду за вами.»

Один з мандрівників, дуже вдячний за рятунок, пообіцяв зберегти таємницю, але інший, жадібний до слави, не зміг стримати свого язика і розповів про чудову жінку, яку він зустрів. В результаті, після кількох років, коли той мандрівник знову потрапив у сніговий ліс, він був знайдений мертвим. Його тіло було покрите снігом, і в очах не було жодного сліду життя. Юкі-онна прийшла за ним, і її лють забрала його душу.

У холодну зимову ніч, під час снігової бурі, два подорожніх — старий чоловік та молодий чоловік, на ім'я Мінокічі, заблукали в горах. Вони були вимушені сховатися в печері, щоб уникнути замерзання. Вночі, до їхнього укриття прийшла незвичайна жінка — Юкі-онна. Вона була дуже красива, але неймовірно холодна. Її вигляд був такий, що вона здавалась мов снігова фігура: бліда шкіра, біле волосся, вбрання, яке нагадувало сніг, а її холодний погляд міг заморозити людину.

Юкі-онна безжально вбивала старого чоловіка, заморожуючи його до смерті своїм поглядом, але коли вона повернулася до Мінокічі, то відчула щось незвичайне. Він був молодим і красивим, а тому вона вирішила помилувати його. Однак вона поставила перед ним умову: він не мав розповідати нікому про те, що сталося, і не повинно було бути свідків її зустрічі з ним.

Мінокічі, переживши ніч, залишився живим, і через кілька років одружився з жінкою, яку зустрів. Вони мали дітей і жили щасливо, поки одного дня Мінокічі не

почав хвалитися своїм таємним минулим і розповідав своїй дружині про зустріч із Юкі-онною. Коли його дружина дізналася правду, вона, побачивши, що її чоловік порушив обіцянку, перетворилася на Юкі-онну.

Юкі-онна повернулася, забрала Мінокічі і його дітей і залишила їх у холодному, сніговому полі, обіцяючи, що ніхто більше не виживе, якщо порушить її наказ. Так завершилася ця історія, з якої виводиться важливий урок: не можна порушувати дані обіцянки, адже наслідки можуть бути смертельними.

Міф про Тенгу та самурая

В одному з японських гірських сіл жив відомий самурай на ім'я Сатору, який славився своєю майстерністю в мечях та рішучістю на полі бою. Однак, попри свою славу та силу, він почав зневажати інших воїнів і вважав себе непереможним. Він часто сміявся з тих, хто намагався навчити його новим технікам або стратегіям, вважаючи, що сам він уже досяг всього.

Одного дня, коли Сатору подорожував через віддалені гори, він натрапив на дивного старця, який запросив його в свою хижу. Старець виглядав мудрим і спокійним, його обличчя було приховане під капюшоном, а очі сяяли незвичайним блиском. Він попросив Сатору провести кілька днів у його хаті та навчити його мистецтва бою, адже, за словами старця, "є ще багато того, чого ти не знаєш". Сатору, будиши впертим, погодився, хоча і злегка зневажливо ставився до старця.

Уночі, коли Сатору готувався до сну, він відчув, що щось змінюється навколо. Він почув дивні звуки, схожі на крик птахів, що дзвеніли вітром. Вийшовши з хати, він побачив, як старець перетворюється на велике птаха з червоним обличчям і довгим носом. Це був Тенгу — магічна птахоподібна істота, яка мала здатність змінювати свою форму та силу.

Сатору, вражений і зляканий, спробував втекти, але Тенгу зловив його своїми сильними руками. Він сказав:

«Ти не хочеш вчитися, але твоє самолюбство стало твоєю найбільшою слабкістю. Ти навіть не розумієш, скільки є тих, хто перевершує твою майстерність».

Тенгу почав навчати Сатору новим технікам фехтування, але це були не просто бої з мечами. Це були бої на повітрі, в яких потрібно було поєднувати швидкість, витривалість і повітряну майстерність. Сатору спочатку був вражений та здивований, але потім почав розуміти важливість скромності та постійного навчання.

Через кілька днів, коли самурай зрозумів важливість істинної майстерності, Тенгу відпустив його знову, але на цей раз із новим поглядом на світ і на своє місце в ньому.

Тенгу попередив його: «Ти став мудрішим, але пам'ятай — людина, яка занадто вірить у свою непереможність, завжди може бути переможена. Ретельно обирай, коли і як боротися, і завжди май на увазі, що завжди є хтось сильніший».

Сатору повернувся додому, тепер він був не тільки вправним бойовим мистецтвом, а й набув мудрості та розуміння, що сила не тільки в техніці, але й у знанні своїх обмежень.

Міфи про йокай є важливим елементом японської міфології та культури. Вони відображають не лише страхи, а й глибокі соціальні, моральні та культурні аспекти, що допомагають зрозуміти японське сприйняття світу. Йокай не лише втілюють у собі надприродні сили, але й виступають як символи для вивчення людських моральних порушень, соціальних трансформацій та природних явищ. Тому міфи про йокай є надзвичайно важливим інструментом для розуміння історії, культури та соціального контексту Японії.

Японська міфологія є однією з найбагатших та найрізноманітніших у світі. Вона охоплює безліч фантастичних істот, серед яких особливе місце займають йокай — надприродні сутності, що можуть бути як благими, так і злими. Йокай є важливою частиною японського фольклору, їхні образи присутні в літературі, мистецтві,

театрі та сучасній попкультурі. Історії про них не лише розважали слухачів, але й служили своєрідними моральними уроками, що відображали світогляд японців, їхні уявлення про доброчесність, страхи, природні явища та соціальні норми.

Йокай займають важливу роль у японській міфології, адже вони втілюють різні аспекти людської природи та взаємодії людини з навколишнім світом. Їхні історії не лише пояснюють непояснені явища, але й часто містять соціально-моральні уроки. Йокай можуть бути символами моральної переваги, коли вони служать як покарання для нечестивих людей або ж як винагорода для добрих вчинків. Вони показують, що навіть у світі духів і чудовиськ існують свої правила і закони, яких слід дотримуватися.

У японській міфології йокай не лише виражають природу страхів, але й символізують гармонію між людиною і навколишнім світом. Через них японці намагалися зрозуміти природні катастрофи, зміни погоди або невідомі захворювання, які вони пояснювали втручанням надприродних сил. Так, йокай виступають своєрідними метеорологами, що попереджають про небезпеки, або ж втілюють в собі природні стихії, як от вітер, дощ чи землетруси. Вони також пов'язані з певними місцями — лісами, горами, річками, які в японській культурі вважаються місцями сили, де мешкають духи.

Однією з ключових рис японських йокаїв є їхній двоїстий характер. Вони можуть бути як вороже налаштованими, так і добрими. Приміром, в міфах часто зустрічаються йокай, що спричиняють нещастя або знищують все на своєму шляху, тоді як інші йокай захищають людину або природу. Такий поділ між добрими та злими духами дозволяє побачити баланс між світами і наголошує на важливості моральних і етичних норм.

Йокай також є важливими символами в японському мистецтві та літературі. Їхні образи зустрічаються в класичних творах, таких як літературні пам'ятки, картини, театральні вистави, що розповідають про різні аспекти життя людей, їхні страхи,

бажання і прагнення. Вони також є популярними героями в сучасних формах японського мистецтва, таких як аніме, манга та фільми, де часто показано боротьбу між добрими та злими йокаями. Їхні історії набувають нових форм і значень, зберігаючи при цьому свою глибоку культурну і моральну основу.

Важливо зазначити, що йокай не лише виконують роль персонажів для забави чи страху, але й стають важливими посланцями між людьми і духовним світом. Вони демонструють, як японці сприймали природу, надприродні явища і свою моральну відповідальність. В історіях про йокаїв часто звучить заклик до людської доброчесності, до дотримання моральних принципів і до розуміння гармонії між людьми і природою.

Отже, йокай у японській міфології мають не лише розважальну роль, але й глибоке моральне та культурне значення. Вони допомагають зрозуміти, як японці вбачали взаємозв'язок між людиною і світом духів, між природними явищами та соціальними нормами. Міфи про йокаїв слугують важливим інструментом для розуміння японської національної ідентичності, оскільки вони не лише виражають страхи та бажання, але й відображають моральні орієнтири та соціальні цінності японського суспільства.

РОЗДІЛ IV. МІФОЛОГІЯ КОРЕЇ.

4.1. Міфи про походження корейської нації.

Космогонічні уявлення в міфології корейського народу

Міфологія корейського народу є невід'ємною частиною його культурної та історичної самосвідомості. Одним із ключових компонентів є космогонічні міфи, які пояснюють не лише походження світу, а й виникнення корейської нації. Найвідомішим таким міфом є легенда про Тангуна — міфологічного засновника першої корейської держави Кочосон.

У цьому міфі центральну роль відіграє божественна фігура Хвануна — небесного володаря, що зійшов на землю, щоб принести порядок і моральні засади людству. Символічним і знаковим у міфі є мотив випробування ведмедиці та тигра, які прагнули стати людьми. Саме ведмедиця, яка витримала сувору аскезу, була перетворена на жінку і народила Тангуна. Цей мотив уособлює ідею духовного перетворення та важливість моральної чистоти як умови для народження лідера нації [4, с. 38]

Космогонічні міфи корейців мають глибоко символічне значення: вони формують не тільки уявлення про початок людства, а й підкреслюють унікальність корейської ідентичності, її божественне походження. Як зазначається у науковій статті «Космогонічні уявлення у міфології корейського народу» (2022), саме через такі наративи відбувалося легітимізування влади та формування національної єдності. Міф про Тангуна надає корейській державності сакрального статусу, що зберігається у національній свідомості й дотепер. Міфологія про Тангуна не є простою казкою, а глибоко вкоріненою ідеологічною конструкцією, що забезпечує тяглість історичної пам'яті та відіграє ключову роль у формуванні ідентичності корейського народу.

Є багато міфів про створення Кореї такі як : Міф про Тангуна Вангома

Це найвідоміший і найдавніший корейський міф про заснування держави Кочосон (2333 р. до н.е.).

У часи, коли небо ще не відділилось від землі, а духи жили серед людей, світом правив Хванін — величний володар небес. Він мав сина, на ім'я Хванун — доброзичливого та мудрого, який прагнув допомогти людству звільнитися від темряви неутра й безпорадності. Побачивши щире бажання сина, Хванін подарував йому три священні печатки неба і послав його зійти на землю.

Хванун обрав для себе місце під священною горою Тебексан, де заснував свою небесну обитель — місто духовного правління. З ним прийшли три тисячі духів, щоб разом дбати про людські потреби: навчати хліборобства, лікування, законів,

співіснування з природою та шанування духів. Так розпочалась нова ера — ера гармонії між небом і землею.

Одного дня до Хвануна прийшли два звірі — тигр і ведмедиця. Вони стали перед ним і мовили:

— Ми прагнемо стати людьми. Дай нам шанс залишити дикість і наблизитися до світла духу.

Хванун вислухав їх і дав завдання: пробути сто днів у темній печері, харчуючись лише священним полином і двадцятьма зубчиками часнику. Лише той, хто витримає випробування, буде гідний людської подоби.

Та тигр, не витримавши голоду й темряви, втік із печери, знову поринувши у хаос дикої природи. Ведмедиця ж терпіла мовчки. Її тіло послабшало, але дух став сильнішим. І на сороковий день вона перетворилася на прекрасну жінку — чисту, стриману і мудру.

Хванун був вражений її терпінням і добротою. Він взяв її за дружину, і невдовзі в них народився син — Тангун. Це була особлива дитина: народжена з неба й землі, із волі духів і глибини серця людини.

Коли Тангун виріс, він вирушив у світ, щоб здійснити свою долю. Він зібрав людей, об'єднав племена, дав їм закони, вчив мудрості, пошани до природи і предків. Так у 2333 році до нашої ери він заснував першу корейську державу — Кочосон.

Багато літ минуло. Тангун, завершивши свою місію, залишив трон і відійшов у гори. Там, серед тиші соснових лісів і вічних скель, він зник — за переказами, став духом гір, що дотепер оберігає корейську землю.

Міф про Тангуна — це не просто історія про заснування першої корейської держави. Це філософське відображення глибоких культурних архетипів, які сформували ментальність корейського народу. Основні елементи міфу — небесне походження, випробування, перетворення, народження героя — репрезентують

фундаментальні ідеї: божественну місію, моральне очищення та легітимність влади.

Небесне походження Хвануна символізує сакральний характер влади. Він не просто спостерігає за людьми, а бере участь у створенні нового світу порядку, справедливості та гармонії. Його прихід на землю — це акт небесного благословення корейського народу.

Мотив випробування у печері має глибоко символічне значення. Печера — це своєрідний *womb-space* (простір народження), а сам процес — ініціація. Ведмедиця, що витримала випробування, символізує не тільки силу волі, а й жіночу творчу енергію, здатну до перетворення. Тигр як образ імпульсивності й нетерпіння протиставляється наполегливості ведмедиці.

Тангун як дитя неба і землі уособлює ідеальний образ правителя: не лише сильного й мудрого, а й духовно виправданого. ОУ ньому поєднується не лише фізична влада, а й моральна легітимність. Його правління постає як «золота епоха», де встановлено гармонію між людьми, природою та надприродним світом.

Небесний син, що став королем: легенда про Чумонга

Колись, у часи, коли небо ще розмовляло з землею, а ріки пам'ятали голоси богів, у краї розлогих гір і чистих вод народився той, кого світ пізнає як Чумонга. Але до того, як його ім'я стало грізним, він був лише дитиною — плодом любові небес і землі.

Його мати, Юхва, була донькою бога річки Хабек. Вона світилася красою, немов місячне світло, розлите на водній гладі. Але її доля змінилася, коли її побачив Хаємосу — небесний бог-лучник, що спускався з неба на вогняної колісниці. Вражений її красою, він зійшов до річкового палацу, і від їхнього союзу народилося диво.

Юхва вигнали з батьківського дому — бо яка річкова родина прийме дитину від неба? Вона скиталася, доки не оселилася біля підніжжя гір. І саме там, на березі

річки, вона народила сина — не в муках, а з яйця, що світилося наче зірка. Люди дивувалися: «Хто ж народжується з яйця?» Та жінка знала — це дар богів.

Хлопця назвали Чумонг, що означає «Володар Стріли». Бо ще з раннього дитинства він стріляв точніше за всіх — його стріли співали в повітрі, як пташки весняного ранку, і ніколи не минали цілі.

Але слава — отрута для тих, хто не готовий. Прийомний батько Чумонга — король місцевого племені — та його сини заздрили юнакові. Вони плели інтриги, готувалися вбити того, хто народжений від богів.

Тож Чумонг утік. Його шлях був довгий, але земля допомагала йому. Ріки розступалися перед ним, дерева вкривали тінню, а птахи вказували дорогу. Коли вороги гналися за ним і він сягнув берега бурхливої річки, боги вкотре простягли йому руку: черепахи, крокодили, сам дух води збудували для нього міст з тіл і хвиль. Він ступив на інший берег — не лише як утікач, а як майбутній цар. Боже-ственне походження як легітимація влади

Чумонг не звичайна людина — він народився від небесного бога і річкової німфи. Це сакральне коріння не просто прикра легенда: воно надає його владі характеру мандату з неба. У той час це було важливо для зміцнення авторитету правителя — адже хто може суперечити волі самих богів?

Природа як союзник героя. Річка, черепахи, звірі, навіть вітер — усе допомагає Чумонгу. Це підкреслює традиційний східноазійський мотив гармонії між людиною і світом. Герой не лише сильний і вправний, а й *правильний*, бо Всесвіт сам стає йому на бік. Як і багато героїв інших культур, Чумонг мусить тікати з батьківщини, подолати зраду, заздрість, переслідування. Це формує архетип героя-засновника, що перемагає завдяки волі та підтримці вищих сил. Такий шлях — своєрідне посвячення у владу.

Для Когурьо міф був чимось на кшталт "державного епосу". Він об'єднував пле-

мена, створював образ спільного предка, навколо якого формувалася колективна гордість, історія та традиція. Усі, хто жив у межах держави, відчували себе частиною чогось більшого — нащадками великого Чумонга.

На тій землі, де сонце сходило з особливим сяйвом, Чумонг заснував нову державу — Когурьо. І став її першим володарем. Його стріли тепер несли не смерть, а справедливість. І хоча він був сином неба, він жив і правив на землі — мудро, мужньо й безстрашно.

І досі, коли нічна роса падає на землю, а річки шепочуть у темряві, здається, що вони розповідають історію хлопця, народженого з яйця, що став легендою.

Міфи про походження корейської нації, зокрема легенди про Чумонга чи Тангуна, мають надзвичайну культурну, історичну та ідеологічну цінність. Вони не лише пояснюють джерела державності й етнічної ідентичності, а й формують світогляд, колективну пам'ять та моральні орієнтири народу. Через символіку божественного походження, героїчного шляху та зв'язку з природою ці міфи зміцнюють ідею єдності нації, надають легітимності правителям і виховують патріотизм. У сучасному контексті вони слугують інструментом культурної саморефлексії та джерелом національної гордості, дозволяючи корейському народу зберігати свою самобутність у динамічному глобалізованому світі.

4.2. Пантеон корейських богів та духів.

У корейській традиції пантеон божеств та духів має глибоке коріння у шаманських, міфологічних і народно-релігійних уявленнях, що формувалися протягом тисячоліть. На відміну від жорстко ієрархізованих пантеонів інших релігій, корейський світ духів є гнучким, поліцентричним і тісно пов'язаним із природою, родом та місцевістю.

На чолі пантеону часто згадується Небесний Бог (Хананім або Ханулнім) – уособлення вищої сили, який має ознаки як божественного предка, так і космічного правителя. Саме він часто фігурує у міфах про заснування держав, зокрема як батько Тангуна [17, с. 56] Цей тип богів втілює не лише владу, але й моральне начало, виступаючи джерелом законів, гармонії та людського порядку.

Особливу роль у корейському пантеоні відіграють духи гір (сансін), духи дерев, річок, каменів. Їхнє походження часто не міфологічне, а фольклорне – вони виникають як персоніфікації конкретних місць, і їх шанують за покровительство над громадою [34, с. 88] У цьому аспекті корейська міфологія тяжіє до анімізму, де кожен природний об'єкт має душу, а шаманські обряди покликані встановити гармонію з цими силами.

Окрему категорію становлять родові духи (чесок), духи предків, які є охоронцями дому й нащадків. Вони вшановуються через ритуали, спрямовані на підтримання благополуччя, здоров'я й захисту від нещасть. Як зазначає [20, с. 31] жінки-шамани (муданг) часто виступають посередницями у спілкуванні з цими духами, виконуючи функцію не тільки релігійну, а й соціальну та психотерапевтичну.

Пантеон включає також злих духів (квішин), душі померлих, які не знайшли спокою. Їх бояться, їм приносять жертви, аби заспокоїти. Ці вірування демонструють дуальність корейського підходу до потойбічного: дух може бути як благим, так і шкідливим, залежно від того, як із ним взаємодіє людина [20, с. 29]

Існують у Корейській міфології такі боги як: Хананім (하느님 / 하늘님) — Небесний Бог у корейській міфології. Хананім, також відомий як Ханулнім, є одним із найдавніших і найвеличніших божеств корейського пантеону. Його ім'я буквально перекладається як «Господар Неба» або «Небесний Володар» (Хануль) небо – шанобливий титул). У різних регіонах і в різні історичні періоди це божество отримувало дещо відмінні інтерпретації, проте незмінно залишалося символом верховної сили, порядку та небесного благословення.

Хананім є уособленням **творчої, космічної сили**, яка не лише створює світ, а й підтримує його у стані гармонії. Його не зображують антропоморфна, як це характерно для західних богів, а радше сприймають як все проникну, моральну й духовну силу. У цьому сенсі він наближається до поняття Абсолюту або Небесного Закону.

Згідно з **міфом про Тангуна**, записаним у класичному джерелі Сангук-Юса . Хананім послав свого сина Хвануна на землю, щоб правити людьми й дати їм цивілізацію. Таким чином, Хананім виступає як **божественний предок** корейського народу, джерело його державності й культурної ідентичності [16, с. 41]

Попри свою велич і значущість, Хананім не має розвиненого персоніфікованого культу, як, наприклад, грецький Зевс чи індуїстський Брахма. Його шанували, перш за все, як **духовного покровителя**, звертаючись до нього в молитвах за гармонію в родині, дощ, мир і справедливість. Образ Хананіма також часто інтегрувався в обрядові практики шаманізму, де його згадували як верховного суддю або божественного свідка під час жертвоприношень.

У період поширення конфуціанства й буддизму значення Хананіма дещо змінилось. Він почав ототожнюватися з універсальним Небесним законом (як у конфуціанстві) або з космічним порядком (у буддизмі). Проте в народних уявленнях він залишався центральною фігурою, особливо у зв'язку з легітимацією влади — володарі часто підкреслювали своє «небесне походження» саме через зв'язок із Хананімом.

У сучасному християнстві в Кореї слово «Хананім» стало використовуватись для позначення Бога-Творця, що свідчить про глибоку культурну спадкоємність та адаптацію традиційного релігійного образу в новому контексті.

Опишемо коротко ключові фігури корейської міфології: Сансін, Чесок, Чілсонсін, Квісін, Кумахо. У кожному описі поглиблено контекст, функції, культове значення й культурну роль у корейській традиції.

Образ Сансіна — гірського духа — втілює глибинне уявлення корейців про природу як живу і сакральну силу. У традиційному світогляді гора була осердям світу, центром сили(ки) та джерелом зв'язку між небом і землею. У кожній горі, згідно з віруваннями, був свій Сансін — дух-захисник, який опікувався навколишньою місцевістю, її людьми, а також дарував натхнення духовним шукачам.

Сансіна зазвичай уявляли як старця з білою бородою, у традиційному одязі, що сидить у супроводі тигра. Тигр у цій парі символізує силу, що охороняє сакральне, і є священною твариною в корейській міфології. Хоча Сансін бере початок із шаманської традиції, він був інтегрований також у буддистську систему. У багатьох монастирях збереглися окремі павільйони (Сансінтак) де зображення духа гори шанують як захисника духовного шляху.

Култ Сансіна передбачав підношення вина, фруктів і рисових страв, а також молитви за здоров'я, родючість, успішне навчання чи духовне просвітлення. Таким чином, Сансін поєднував у собі функції покровителя природи, цілителя й охоронця духовного життя.

Чесок-Духипредків. Култ предків — основа традиційної духовності Кореї. Духи померлих предків (Чосансін) вважалися невидимими, але реальними учасниками родинного життя. У конфуціанському та шаманському світогляді предок — не лише об'єкт шанування, а й джерело моральної та духовної легітимності родини.

Ритуали вшанування предків (Чеса) проводились регулярно — у дні смерті, на великі свята (як-от Чусок), а також у приватних обрядах. Страви, вино, рис, фрукти та пахощі виставлялися на родинному вівтарі як знаки поваги та спілкування. Вірувалося, що предки здатні впливати на благополуччя родини, і тому гармонія в домі напряду залежала від належного шанування цих духів.

Особливо значущим був зв'язок із першим предком роду — так званім початковим духом (сібджо), який вважався духовним родоначальником усієї лінії нащадків.

Чесок втілюють не лише пам'ять, а й моральний авторитет, через який формувався традиційний кодекс честі та обов'язку в корейському суспільстві.

Чілсонсін — це сім небесних божеств, що ототожнюються із сузір'ям Великої Ведмедиці (у корейській астрономії Чільсон). Ці зірки не просто небесні об'єкти, а сакральні сутності, які керують людською долею: народженням, шлюбом, здоров'ям, багатством і смертю. Ідея того, що "доля написана на небі", знаходить пряме втілення в культі Чілсонсін.

Їхня популярність особливо зросла в період Чосон, коли розвиток конфуціанської астрології поєднувався з шаманськими практиками. Звернення до цих божеств найчастіше здійснювали жінки, які молилися за здоров'я дітей, довголіття батьків або зачаття. У храмах і домашніх вівтарях зберігали спеціальні таблиці з іменами зірок, а ритуали за участі шаманок (*мудан*) включали звернення до Чілсонсін як до посередників між небом і людиною.

У народній уяві ці божества не мають яскраво виражених індивідуальних рис — вони діють колективно, як небесний колегіум долі, що відображає ідею про нерозривність особистої життєвої траєкторії з космічним порядком.

Квісін — Душі мертвих / Привиди. На відміну від чесок, які є благословенними предками, квісін — це неспокійні душі, які не пройшли повного шляху переходу в загробне існування. У корейському фольклорі ці духи зазвичай є жертвами раптової, насильницької або несправедливої смерті. Зокрема, образ жінки-квісін — із довгим чорним волоссям і білим траурним ханбоком — став класичним у візуальній культурі Кореї.

Квісін вважаються здатними завдавати шкоди живим, але водночас вони є символом колективної пам'яті про біль, зраду або соціальну нерівність. Наприклад, духи померлих служниць, убитих воїнів або жінок, що загинули через зраду коханих, стають квісін не через злість, а через незавершеність — як моральна й духовна несправедливість.

У деяких випадках спеціальні ритуали гумк допомагали "впокоїти" квісін і перевести їх у світ предків. Таким чином, навіть негативні духи залишаються частиною морального й релігійного ландшафту, нагадуючи живим про важливість етичного життя й належного ставлення до смерті.

Кумахо — це одна з найпопулярніших істот у корейській міфології. Вона походить із ширшої східно азійської традиції про магічних лисиць, однак у Кореї отримала власну унікальну інтерпретацію. Кумахо здатна перетворюватися на прекрасну жінку й часто у фольклорі постає як спокусниця, що заманює чоловіків задля отримання їхньої життєвої енергії або "печінки" — метафори душі.

Згідно з деякими версіями, кумахо може стати людиною, якщо протягом тисячі років утримається від насильства та накопичить достатньо духовної сили. Таким чином, вона втілює драматичну боротьбу між звірячим інстинктом і людською моральністю.

У сучасній культурі Кореї кумахо стала одним із головних персонажів у телевізійних серіалах, анімації й художній літературі, де її образ варіюється від демона до романтизованої героїні. Незважаючи на її "небожественне" походження, вона слугує глибоким символом жіночої трансформації, внутрішньої сили та неоднозначності людської природи.

У структурі традиційного корейського світогляду боги та духи відігравали не лише сакральну, а й соціально-культурну роль, слугуючи уособленням глибинних цінностей, страхів, надій та етичних орієнтирів спільноти. Пантеон корейських божеств не є чітко ієрархічною системою, як у багатьох західних міфологіях, натомість він постає як жива мережа сакральних взаємин між людиною, природою, предками та космосом.

Образи Сансіна, Чілсонсін, Чесок, Квісін чи навіть Кумахо демонструють розмаїття вірувань, де божественне і демонічне часто переплітаються, відображаючи дуальність буття — між гармонією та хаосом, життям і смертю, тілесним і духовним.

Через цих істот корейці формували розуміння світового порядку, інтерпретували життєві події та будували систему моральних координат.

Особливу цінність становить те, що багато божеств виникли з народного середовища — з уявлень селян, шаманів, жінок, людей, що стояли поза політичною чи філософською елітою. Таким чином, пантеон духів і богів Кореї не лише відображає космогонічні уявлення, а й зберігає голос народу, його побутову духовність, страхи і сподівання. Вивчення цих образів дозволяє глибше зрозуміти не лише релігійність, а й світосприйняття корейського народу протягом століть.

4.3. Корейські міфи та легенди про героїв.

Героїчні міфи та легенди посідають важливе місце в корейському міфологічному корпусі, оскільки вони не лише відображають уявлення давніх корейців про ідеальні чесноти, а й слугували засобом легітимації влади та формування національної ідентичності. Герої в корейській міфології зазвичай мають божественне походження або ж отримують надприродні здібності, що дозволяє їм виконувати важливі культурно-історичні функції, такі як заснування держав, боротьба з чудовиськами чи врегулювання конфліктів між людьми й духами.

Одним із найвідоміших героїв є Тангун, засновник першої корейської держави Кочосон. За легендою, Тангун був сином небесного божества Хвануна та жінки, що раніше була ведмедицею й завдяки випробуванню стала людиною. Його народження символізує поєднання небесного й земного початків, а також відображає тісний зв'язок людини з природою, що є характерною рисою корейського міфотворення [26, с. 57]

Іншим знаковим героєм є Чумон, засновник держави Когурьо. Його народження також має міфологічний підтекст: він був сином небесного божества і володарки ріки. Чумон з раннього віку демонстрував надзвичайні здібності, зокрема майстерність у стрільбі з лука. Його образ уособлює ідеал воїна-засновника, здатного не лише перемагати ворогів, а й об'єднувати народ [22, с.17]

Окрім історичних героїв, у народних легендах часто з'являються постаті напівлегендарних персонажів, які діють у межах повсякденного світу, але мають риси надлюдських здібностей. Наприклад, в оповідях, зібраних у фольклорних збірках, трапляються історії про простих селян чи ремісників, які завдяки своїй кмітливості або чесності долають труднощі, змагаються з духами, а іноді навіть отримують прихильність небес [13, с. 9]. Такі герої часто виступають не як завойовники, а як захисники справедливості, що свідчить про гуманістичну спрямованість корейської народної свідомості.

Отже, герої корейської міфології постають не лише як надприродні постаті, але й як культурні архетипи, що втілюють важливі соціальні та етичні цінності. Їхні образи залишаються живими у фольклорі, мистецтві та релігійній практиці, зберігаючи свою актуальність у сучасному культурному контексті.

Тангун Вангом (단군왕검). Міф: Тангун Вангом є однією з найбільш шанованих фігур корейської міфології і вважається засновником першої корейської держави

Кочосон. Міф про Тангуна відіграє центральну роль у формуванні національної ідентичності Кореї, і його історія є одним із найбільш визнаних джерел, що обґрунтовує божественне походження корейської нації та її держави.

Згідно з легендою, Тангун був сином небесного бога Хвануна, який спостерігав за людьми, що жили на землі, та прагнув сприяти їхньому добробуту. Хванун, покидаючи небеса, спустився на землю, щоб навчати людей і встановити гармонію між небесами та землею. Під час свого перебування на землі він зустрів ведмедицю, яка, бажаючи стати людиною, погодилася пройти суворе випробування, що включало тривале голодування протягом 100 днів, сидячи в темній печері. Ведмедиця витримала всі труднощі і перетворилася на жінку. Згодом Хванун, вражений її витривалістю, взяв її за дружину, і з цього союзу народився Тангун.

Тангун виріс швидко, і вже в молодому віці проявив надзвичайну силу і мудрість. Він став справжнім лідером, зібрав навколо себе різні племена і об'єднав їх в

єдину державу. Його правління ознаменувалося створенням державного ладу, що стало основою для заснування Кочосона — першої корейської держави, що проіснувала понад тисячу років. Відомо, що Тангун зумів не лише встановити порядок, але й залучити до себе племена через мудрість і досконалість свого правління, заклавши основи для корейської національної ідентичності.

Особливістю міфу про Тангуна є його піднесення на гору Пектусан. Після того, як він відмовився від земного життя та своїх обов'язків, він піднявся на цю священну гору, де став безсмертним і вознісся до небес. За легендою, Тангун не помер, а живе й досі в небесах, спостерігаючи за своїм народом. Міф про його піднесення до небес символізує єдність між корейським народом і небесами, що підкреслює ідею божественного права на владу та сакральне походження корейської нації.

Тангун Вангом є надзвичайно важливою фігурою в корейській міфології, оскільки його міф не тільки пояснює походження корейської нації, але й закладає основи для розуміння концепцій влади, державності та національної єдності. Міф про Тангуна символізує гармонію між божественними силами та земними людьми, а також створення держави, заснованої на мудрому та справедливому правлінні.

Його божественне походження, а також його велич як правителя, є підставою для ідеї божественного права на владу, що є важливим елементом корейської політичної традиції. Тангун став символом єдності, не лише політичної, але й культурної, оскільки міф підкреслює, що різні племена та народи, що жили на корейському півострові, повинні об'єднатися в одне ціле для досягнення спільної мети — стабільності, процвітання та захисту від зовнішніх ворогів.

Історія про Тангуна також має велику культурну та релігійну значущість. Його піднесення до небес і "вічне життя" стали основою для багатьох корейських релігійних переконань, зокрема вшанування гори Пектусан, що є символом не тільки для корейців, а й для численних інших народів Східної Азії. Горі приписується

сакральне значення, а також пов'язують її з ідеєю нескінченності та вічності, що втілює міф про Тангуна.

Міф про Тангуна став основою для формування концепції корейської національної ідентичності, де він є не лише фігурою державного засновника, а й символом зв'язку з божественними силами, що здійснюють вплив на хід історії та культури народу. Важливою рисою цього міфу є акцент на єдності та гармонії між людьми, природою та небесами, що є основою корейської традиційної культури та духовності.

Таким чином, Тангун Вангом займає унікальне місце в корейській міфології, будучи не тільки символом заснування держави Кочосон, але й уособленням ідеї божественного походження корейської нації, що є важливою складовою частиною корейського світогляду і культури.

Міф: Чумон — це одна з найвизначніших фігур корейської міфології та засновник династії Когурьо, однієї з трьох корейських держав, яка мала величезний вплив на історію Корейського півострова. Легенда про Чумона є однією з найбільш шанованих, оскільки вона не лише пояснює походження великої династії, а й підкреслює важливість божественного втручання в долю людей.

Згідно з міфом, Чумон народився внаслідок божественного союзу між небесним богом Хаебуру та смертною жінкою, володаркою річки. Мати Чумона була володаркою стихій і мала здатність створювати чудовиськ і демонів за допомогою магії. Вона була, з одного боку, смертною, але через своє особливе положення в світі річки мала величезну силу. Батько Чумона, Хаебуру, був могутнім небесним божеством, яке спостерігало за світом людей і керувало природними стихіями.

Чумон народився на світанку, що символізує новий початок і величезну важливість цієї події. Його ім'я, що означає «видатний лучник», свідчить про його від природи наділену майстерність у володінні луком та іншими бойовими вміннями. З самого дитинства він виявляв незвичайні здібності: відзначався неймовірною

влучністю, витривалістю, магічними здібностями та стратегічним мисленням, що робило його лідером серед однолітків.

Проте життя Чумона не було легким. Його божественне походження викликало заздрість і ворожнечу серед близьких та ворогів. Кілька разів йому доводилося боротися з власними родичами та іншими претендентами на владу. Вони намагалися позбутися його через його могутність і неперевершену силу, проте завдяки своїм божественним силам, стратегічному розуму та відвазі Чумон завжди виходив переможцем.

Після численних випробувань і боротьби з ворогами Чумон, зрештою, здобув перемогу і став засновником великої держави Когурьо. Він об'єднав численні племена та народи навколо себе, продовжуючи справу своїх предків. Чумон став правителем, який не тільки здобув фізичну силу, але й використовував свої стратегічні й магічні здібності для управління країною. За його правління Когурьо стало однією з найбільших і наймогутніших держав на корейському півострові. Чумон є символом мудрого і справедливого правителя, який поєднує фізичну силу з великою стратегією та дипломатією. Його міф розкриває концепцію того, що справжній лідер не тільки має силу, але й здатність керувати на основі розуму та мудрості. Чумон втілює ідею про важливість балансу між фізичною і духовною силою, що є ключовим елементом корейської культурної традиції.

Легенда про Чумона також підкреслює важливість божественного походження правителя. Його зв'язок з небесами через його батька, Хаебуру, надає йому сакральне право на владу, що є важливим аспектом для корейської концепції легітимності влади. Чумон не просто заснував державу, але й втілює ідею божественного права правителя, що йде від небес.

Загалом, Чумон є персонажем, який не тільки символізує основи корейської державності, але й стає символом боротьби за правду, справедливість та мудре управління. Його історія є основою для корейської культури і народної сві-

домості, оскільки вона підкреслює важливість єдності та сили духу в досягненні великих цілей і підтримці державного ладу.

Пак Хьокке — засновник династії Сілла, однієї з трьох великих держав середньовічної Кореї, яка існувала понад тисячу років. Міф про його народження і подальше становлення є важливою частиною корейської міфології, що розкриває символи божественного походження влади та єдності різних племен.

Згідно з легендою, Пак Хьокке народився з чудодійного яйця, яке стало знаменням його величчя та божественного походження. Яйце, яке світіло яскравим світлом, спустилося з неба і впало на землю, де його знайшли пастухи. Коли яйце розколося, з нього вийшов хлопчик, оточений світлом, що символізувало його особливе походження та божественний статус. Це явище було сприйнято як благословення небес і провіщення великого майбутнього для цієї землі.

Дитинство Пак Хьокке відзначалося швидким фізичним та інтелектуальним розвитком. Він був мудрим і сильним, і вже в юному віці почав виявляти видатні лідерські якості. Його обрали правителем серед різних племен, що жили на території сучасної Кореї. Саме під його керівництвом племена Сілли об'єдналися і створили першу стабільну корейську державу, що поклала початок довговічній династії Сілла. Він став першим королем, який заклав основи майбутнього розквіту держави, яка буде існувати ще понад тисячу років.

Міф про Пак Хьокке підкреслює божественне походження влади. Його народження з яйця, що зійшло з небес, є безсумнівним знаком того, що він був обраний небесами для великої місії на землі. Його правління стало символом мирного об'єднання розрізнених племен та стабільності, яку він приніс народам Сілли. Також важливим аспектом є те, що Пак Хьокке був здатний поєднувати природну мудрість і силу, що робить його ідеальним правителем в очах людей.

Пак Хьокке є одним із символів божественного походження влади та ідеї об'єдна-

ння різних племен для створення стабільної держави. Міф про його народження з яйця та його подальше становлення як правителя Сілли підкреслює важливість зв'язку між земним і божественним світом, що є основою для корейської концепції легітимності влади.

Його історія також має глибокий культурний сенс, оскільки вона вказує на важливість єдності та стабільності для створення великої держави. Пак Хьокке став символом миру, мудрості та гідності в управлінні, і його правління стало основою для розвитку корейської культури та національної ідентичності.

Таким чином, Пак Хьокке уособлює концепцію мирного правління та об'єднання народів, що є ключовими елементами в історії та культурі Корейського півострова. Його міф залишається важливим як для історичних, так і для культурних традицій, адже він продовжує бути прикладом ідеального правителя, на якому будується вся історія Сілли.

Герої корейських міфів і легенд відіграють центральну роль у формуванні корейської національної ідентичності, культури та світогляду. Через їхні історії передається не лише значення божественного походження влади, але й важливість єдності, відваги, мудрості та стратегічного мислення для досягнення мирного об'єднання та стабільності в суспільстві. Міфи про героїв, таких як Тангун, Чумон, Пак Хьокке та інші, є не просто частинами стародавніх переказів, але і основами для національного саморозуміння та ідеалів.

Кожен з цих героїв уособлює конкретні якості, які були визнані важливими для корейської культури: Тангун — це символ божественного походження корейської держави, Чумон — уособлює боротьбу за правду і справедливість, Пак Хьокке — це образ мудрого і сильного правителя, здатного об'єднати різні племена і забезпечити стабільність. Їхні історії допомагають зрозуміти, як важливо було для корейського суспільства поєднання сил і мудрості для створення сильної держави.

Міфи про героїв не лише розповідають про великих людей, але й відображають основні моральні і соціальні цінності, що мали велике значення для корейців протягом століть. Вони вчили важливості єдності перед обличчям труднощів, мудрості в управлінні та відваги в боротьбі за справедливість. Це дає глибоке розуміння того, як корейці сприймали свою історію, як вони формували свої ідеали і як вони прагнули досягти гармонії між божественним і земним світом.

Отже, герої корейських міфів є не лише центральними фігурами в культурному наративі, але й важливими символами, які визначають корейське бачення миру, влади та суспільного порядку. Їхні історії і донині залишаються основою для національної ідентичності, нагадуючи сучасним поколінням про важливість честі, мудрості та єдності в побудові держави і суспільства.

ВИСНОВКИ

У ході дослідження міфології Східної Азії було досягнуто головної мети роботи — комплексного аналізу міфологічних традицій Китаю, Японії та Кореї з урахуванням їхніх історичних джерел, релігійно-філософських основ, культурного впливу та структурної своєрідності. Відповідно до поставлених завдань, вдалося окреслити загальні риси міфу як форми світогляду, простежити функції міфів у трьох культурах, дослідити особливості космогонії, пантеонів богів і героїчних сюжетів, а також виявити вплив міфології на мистецтво, літературу й релігію.

Міфологія постає не просто як сукупність архаїчних оповідей, а як жива система символів і смислів, що формувала — і продовжує формувати — світогляд, етичні норми, суспільну організацію та ідентичність народів Східної Азії. У китайській традиції вона тісно поєднана з філософією (інь-ян, У-сін), імперською ідеологією та релігіями (даосизм, буддизм). Японська міфологія лежить в основі синтоїзму, надаючи сакрального значення природі та імператорській династії. Корейські міфи, з їхнім акцентом на шаманізм та культ предків, розкривають глибокі зв'язки з народними віруваннями та духовними практиками.

Дослідження виявило низку спільних рис між міфологіями трьох країн: присутність космогонічних сюжетів зі світотворенням через божественний акт або жертву; сакралізацію природи; уявлення про божественне походження влади; морально-етичну орієнтацію героїчних персонажів; та циклічне бачення часу й світу. Ці паралелі дозволяють говорити про своєрідну "регіональну модель" міфотворення.

Разом із тим, варто зазначити й проблемні аспекти, що виявились у ході аналізу. Попри багатство джерел і значну кількість досліджень у межах окремих національних традицій, відчувається нестача міжкультурних і міждисциплінарних порівняльних праць, які б дозволяли глибше осмислити зв'язки, взаємовпливи та трансформації міфологем у Східній Азії. Також наявні труднощі з інтерпретацією

деяких міфів через пізніші редакції, переклади або фольклоризацію сюжетів, що ускладнює аналіз оригінального значення символів.

У цьому контексті доцільним буде продовження дослідження в кількох напрямках:

Поглиблений порівняльний аналіз міфологічних систем Східної Азії з залученням більшої кількості джерел, зокрема локальних варіантів і рідковживаних версій міфів.

- Дослідження впливу міфології на сучасну масову культуру — аніме, кінематограф, відеоігри, літературу — як інструмент збереження й трансформації традицій.
- Вивчення інтеграції міфології у сучасну освіту та духовні практики, з метою збереження культурної спадщини в умовах глобалізації.

Таким чином, у результаті написання даної бакалаврської роботи було не лише досягнуто сформульованої мети та реалізовано поставлені завдання, а й окреслено напрямки, в яких тема може бути продовжена в майбутньому. Міфологія Східної Азії постає як багатовимірне культурне явище, що дозволяє глибше зрозуміти історичний і духовний шлях народів регіону, а також їхнє прагнення до гармонії, самопізнання й співіснування з природою.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Білецький А. Міфи Далекого Сходу / пер. з рос. Ю. Каверін. – Київ : Основи, 2004. – 190-218 с.
2. Білик Я., Білик О. *Філософські мережива* : посіб. для студентів. – Київ, 1997. – с.35-77.
3. Гапоненко О. Корейська міфологія: *філософсько-антропологічний аналіз* // Матеріали студентської наукової конференції. – 2012.с 35-40
4. Космогонічні уявлення у міфології корейського народу // Етнічна історія народів Європи. – 2022. – Вип. 67. – С. 138–142.
5. Леві-Стросс К. Міт та значення / ред. М. Зубрицька. – Львів : Літопис, 1996. –326-362 с.
6. Стабрила С. Міфологія для дорослих: боги, герої, люди / пер. з пол. Д. Андрухів. – Київ : Юніверс, 2000. – 501-544 с.
7. Фрай Н. Архетипний аналіз: теорія мітів / ред. М. Зубрицька. – Львів : Літопис, 1996. – 237 с.
8. Щокін Г. Людство і віра : навч.-метод. посіб. – Київ, 2002. – Т. 1. – 576 с.
9. Японська література : хрестоматія. Т. 1 (VII–XIII ст.) / упоряд. І. П. Бондаренко, Ю. В. Осадча. – 2010. С 9-32.
10. Bernbaum, E. Sacred Mountains of the World. – Berkeley : University of California Press, 1997. С40-46.
11. Bernbaum, E. The Way to Shambhala: A Search for the Mythical Kingdom Beyond the Himalayas. – New York : Anchor Books, 1980.с52-68.

- 12.Campbell, J. Historical Atlas of World Mythology: The Way of the Animal Powers. – New York : Harper & Row, 1988.c 35-48.
- 13.Choi, G. Y. Korean Folk Tales: Imps, Ghosts and Fairies. – Tokyo : Tuttle Publishing, 2004. – 160 p.-2-31
- 14.Foster, M. D. Pandemonium and Parade: Japanese Monsters and the Culture of Yōkai. – Berkeley : University of California Press, 2009. – 312 p.c2- 22
- 15.Foster, M. D.; Slade, J. A. (eds.). The Book of Yōkai: Mysterious Creatures of Japanese Folklore. – Berkeley : University of California Press, 2015. – 336 p.c,33-34.
- 16.Grayson, J. H. Korea – A Religious History. – 2nd ed. – London : RoutledgeCurzon, 2001.c38-42.
- 17.Grayson, J. H. Myths and Legends from Korea: An Annotated Compendium of Ancient and Modern Materials. – London : RoutledgeCurzon, 2001. – 288 p.c.38-71.
- 18.Huang, D. Illustrated Myths & Legends of China: The Ages of Chaos and Heroes. – New York : BetterLink Press, 2014.c.2-36.
- 19.Inoue, E. Yōkaigaku kōgi (妖怪学講義) [Lectures on Yōkai Studies]. – Tokyo : Hōzōkan, 1900. – 198 p.c.22-54.
- 20.Kendall, L. Shamans, Housewives, and Other Restless Spirits: Women in Korean Ritual Life. – Honolulu : University of Hawaii Press, 1985. – 264 p.c.28-35.
- 21.Kim, T. Essays on Korean Traditional Thought. – Seoul : Jimoondang Publishing, 2007. – 302 p.c.26-39.
- 22.Kim, T. H. The History and Interpretation of Korean Mythology. – Seoul : Jimoondang Publishing Company, 2003. – 184 p.c.14-38.

23. Kim, Y. Korean Shamanism: The Cultural Paradox. – Aldershot : Ashgate Publishing, 2007.c.28,30-32.
24. Kitagawa, J. M. Japanese Religion: Unity and Diversity. – Chicago : University of Chicago Press, 1987.c.36-38.
25. Komatsu, K. Yōkai bunka-ron (妖怪文化論) [Theorizing Yōkai Culture]. – Tokyo : Kadokawa Shoten, 1994. – 275 p.c.21-56.
26. Lee, P. H. (ed.). Sourcebook of Korean Civilization. Vol. 1 : From Early Times to the Sixteenth Century. – New York : Columbia University Press, 1993. – 576 p.c.31-62
27. Lee, P. H. (ed.). Myths of Korea. – Seoul : Yonsei University Press, 1989. – 212 p .c.1-14.
28. Moerman, D. Max. Localizing Paradise: Kumano Pilgrimage and the Religious Landscape of Premodern Japan. – Cambridge : Harvard University Asia Center, 2005.c.42-58.
29. Ono, S. Shinto: The Kami Way. – Tokyo : Charles E. Tuttle Company, 1962.c.6-58.
30. Reider, N. T. Japanese Demon Lore: Oni from Ancient Times to the Present. – Logan : Utah State University Press, 2010. – 216 p.c-110-157.
31. Reider, N. T. Tales of the Supernatural in Early Modern Japan: Kaidan, Akinari, Ugetsu Monogatari. – Tokyo : Edwin Mellen Press, 2002. – 240 p.c.-89-93.
32. The Classic of Poetry (Shijing) / trans. Stephen Owen. – Cambridge : *Harvard University Press*, 1996.c.36-51.
33. Wong Nava, E. East Asian Folktales, Myths and Legends. – Singapore : Penguin Random House SEA, 2021.93-101.

34. Yoon, G.-S. The Culture of Korean Shamanism. – Seoul : *Jimoondang Publishing Company*, 2002. – 250 p. Частина 2, с-56-98.